RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY) LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENFACHBLATT)

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA" ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYŚLE"

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

Pozostałe warunki zamieszczone są na III. stronie okładki.

Nr. 32. Poznań — Warszawa — Katowice — Gdańsk, 15 sierpnia 1927 Rok VII.

W interesie Państwa i przemysłu metalowego.

III.

Naszemu przemysłowi metalowemu często zarzuca się brak specjalizacji, niezdolność konkurencyjną oraz niski poziom wydajności pracy. W ocenie swej krytyka posuwa się za daleko. Krytyka ta nie bierze pod uwagę zasadniczego punktu wyjścia t. j. zniszczenia przemysłu metalowego przez okupantów i Rosję carską. Każda sprawiedliwa ocena musi zatem bezwzględnie o ten punkt wyjścia zaczepić.

Podczas gdy w Niemczech użyto inflacji marki za instrument dokonania rozbudowy i specjalizacji przemysłu łącznie z wysokiem usprawnieniem produkcji, to w Polsce użycie inflacji szło głównie w kierunku odbudowy warsztatów produkcji, zniszczonych przez okupantów. Gdy się uwzględni ogrom strat poniesionych przez rabunkową gospodarkę okupantów, natenczas *kredyty inflacyjne traktować można i należy jako odszkodowanie wojenne, wypłacone za pośrednictwem Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.* Dzisiaj kierownicy warsztatów przemysłu metalowego świadomi są wielkich braków w swych zakładach.

W imię sprawiedliwości stwierdzić należy gorącą troskę kierowników przemysłu metalowego odnośnie do usprawnienia swych warsztatów produkcji.

Tymczasem groźny brak kapitału, kompresja produkcji, słabe lub niekiedy nawet iluzoryczne zyski oraz *niedostateczne ulgi celne na wywóz maszyn, narzędzi, aparatów i instalacyj* stoją temu usprawnieniu na przeszkodzie.

W interesie zatem przemysłu metalowego leży stworzenie stanu stałej konjunktury dla najbliższych lat.

Jest to, naszem zdaniem, oś całego zagadnienia rozwoju przemysłu metalowego z punktu widzenia obecnego jego położenia. Stałą zaś konjunkturę stworzyć można nie inaczej, jak tylko przez zwiększenie popytu na produkcję żelaza i wyrobów z niego.

Produkcja żelaza w Polsce jest dostatecznie wielką i może być jeszcze zwiększoną, jeśli pojemność rynku krajowego wzrośnie. Hutnictwo polskie bowiem jest w stosunku do przemysłu metalowego, w ściślejszem tego słowa znaczeniu, bardzo silne, a może nawet za silne.

Stąd w interesie hutnictwa polskiego leży rozbudowa polskiego przemysłu metalowego i w szczególności maszynowego. Jeżeli chcemy eksploatować własne bogactwa mineralne, jeżeli hutom zależy na zwiększonej konsumcji żelaza przez państwo i przemysł, natenczas dążyć musimy w pierwszym rzędzie do usunięcia kompresji produkcji i stworzenia nowych działów przemysłu maszynowo-metal. Albowiem w dziedzinie przemysłu metalowego Państwo winno być najzupełniej samowystarczalne. Takiej polityki gospodarczej i handlowo - celnej domagać się winno hutnictwo i przemysł maszynowy, ponieważ leży to ściśle w ich interesie.

Narzędziem wzmożenia konsumcji żelaza i rozwoju przemysłu metalowego jest rozbudowa komunikacyj w Polsce. W uzdolnieniu konkurencyjnem wielką rolę odegrać może budowa kanałów, szczególnie kanału węglowego o typie półmorskim. Kanał ten ma zapewnić tani transport *rudy szwedzkiej statkami,* t. zw. lichtugami, od miejsca wydobycia wprost do miejsca spożycia t. j. do hut polskich. Właśnie koszty transportu rudy szwedzkiej są niejednakowe w Polsce i w Niemczech.

Niemcy bowiem *dzięki* doskonałym swym portom oraz *sieci wodnej wewnętrznej* mają znacznie niższe koszty transportu na tonę niż Polska. Jest to zatem czynnik, który w kosztach produkcyjnych odgrywa niepoślednią rolę. Jeżeli będziemy posiadali kanał węglowy o *typie półmorskim,* natenczas *koszty transportu rudy szwedzkiej będą* według wszelkiego prawdopodobieństwa *niższe niż w Niemczech.* W zrealizowaniu budowy tego kanału spoczywają wprost nieobliczalne korzyści rozwoju nietylko produkcji hutnictwa, ale także całego przemysłu i obszaru — basenu lewej strony Wisły. Jest to zarazem olbrzymi skok naprzód w rozkwicie gospodarczym kraju. I tutaj mimochodem zaznaczyć należy, że cała nasza polityka gospodarcza nastawioną być musi na taki olbrzymi skok naprzód, czyli według słów p. Wierzbickiego jest to zrealizowanie polityki, „budującej dla produkcji krajowej szerokie tory, po których rozwój mknie z szybkością parowozu". Właśnie z uwagi na ów olbrzymi skok naprzód należałoby natychmiast przystąpić do budowy powyższego kanału, rozpoczynając jego budowę odrazu w kilku miejscach, ażeby móc ją ukończyć w tempie iście amerykańskiem. Wyżej wymieniony kanał jest dominującym, aczkolwiek nie należy niedoceniać roli innych projektowanych kanałów.

Kanały wzmogą również i konsumcję żelaza, chociażby z powodu konieczności budowy śluz i mostów, okrętów oraz portów i ich urządzeń. Bardziej od zagłębia węglowego oddalonym zakładom metalowym kanały zabezpieczą dogodny a tani transport węgla, a z hut żelaza.

Drugim zkolei środkiem wzmożenia konsumcji żelaza jest budowa linij kolejowych. Doniosłość rozbudowy sieci kolej. jest dostatecznie doceniania przez przemysł metalowy, tak, że zbytecznem jest dłużej nad tem się rozwodzić. Chyba nikt nie zaprzeczy, że nowe linje kolejowe wywołują zapotrzebowanie nowych szyn, idące w dziesiątki i setki tysięcy ton, że przemysł parowozów i wagonów święcić będzie „wysoką konjunkturę" (Hochkonjunktur), że budowa mostów i dworców z kompletnem urządzeniem nie wywoła zatrudnienia przemysłu.

Chcielibyśmy zwrócić uwagę tylko na dwa fakty. Na skrzyżowaniu nowych linij kolejowych, nad nowemi kanałami powstaną nowe ośrodki przemysłowe i miejskie. Zacznie się zatem gorączkowy ruch budowlany. Dalej, udostępnione obszary przez nowe komunikacje będą z roku na rok wykazywały corazto większe zapotrzebowanie na żelazo i wyroby z niego. Wzmoże się bowiem tętno życia gospodarczego, nastąpi silna jego intensyfikacja, która zkolei znowu pociągnie za sobą dalszy popyt na żelazo i wyroby, szczególnie wzrośnie zapotrzebowanie rolnictwa na maszyny i narzędzia.

Wszystko spowoduje wysoką konjunkturę w przemyśle metalowym. Konjunktura wysoka umożliwi naszemu przemysłowi koncentrację, specjalizację i normalizację. Podniesienie wydajności pracy, pełne wykorzystanie zdolności produkc. warsztatów, zorganizowanie pracy przez nowe urządzenia pomocnicze, zredukowanie ilości robotników w obsłudze i pomocach, zmniejszenie ciężaru aparatu administracyjnego własnego i ciężarów świadczeń publicznych, dokonają poważnego obniżenia kosztów produkcyjnych.

Obniżone koszty produkcyjne zapewnią nietylko zdolność konkurencyjną przemysłu polskiego, ale także wysoką jego rentowność.

I to jest głównym celem naszego przemysłu metalowego. Cel ten, jak widzieliśmy, osiągnąć można tylko przez stworzenie warunków na długotrwałą wysoką konjunkturę. Wysoka konjunktura — oto interes przemysłu metalowego. *Alfred Lorenczewski.*

Z działalności Związku eksportowego przemysłu metalowego przetwórczego.

Na zasadzie rozporządzeń ministerjalnych o zwrocie cła, Związek Eksportowy P. M. P. wystawił zaświadczenia eksportowe na wywóz następujących wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego.

W miesiącu kwietniu:

a) **odlewów żeliwnych:**

do Danji	wagi	458 258	kg.	wartości zł.	168 957.—
„ Finlandji	„	120 000	„	„ „	47 196.—
„ Litwy	„	21 328	„	„ „	12 717.—
„ Łotwy	„	26 665	„	„ „	17 640.—
„ Rumunji	„	500 052	„	„ „	275 229.—
Ogółem	wagi	1 126 303	kg.	wartości zł.	521 739.

b) **blachy, pokrytej cynkiem:**

do Austrji	wagi	91 179	kg.	wartości zł.	62 631.—
„ Bułgarji	„	129 159	„	„ „	132 858.—
„ Czechosłowacji	„	61 505	„	„ „	42 867.—
„ Jugosławji	„	46 011	„	„ „	31 365.—
„ Rumunji	„	115 144	„	„ „	90 387.—
„ Szwecji	„	14 686	„	„ „	10 458.—
„ Węgier	„	49 349	„	„ „	34 848.—
Ogółem	wagi	507 033	kg.	wartości zł.	405 444.—

Ogółem wywieziono w kwietniu
wagi 1 633 306 kg. wartości zł. 927 153.—

W miesiącu maju:

a) **odlewów żeliwnych:**

do Danji	wagi	365 891	kg.	wartości zł.	166 959.—
„ Estonji	„	180	„	„ „	180.—
„ Litwy	„	3 158	„	„ „	2 826.—
„ Łotwy	„	69 655	„	„ „	29 655.—
„ Rumunji	„	60 460	„	„ „	23 409.—
Ogółem	wagi	499 344	kg.	wartości zł.	223 029.—

b) **maszyn i narzędzi rolniczych:**

do Estonji	wagi	985	kg.	wartości zł.	936.—
„ Litwy	„	5 220	„	„ „	5 883.—
„ Łotwy	„	206	„	„ „	198.—
„ Rumunji	„	1 270	„	„ „	2 133.—
Ogółem	wagi	7 681	kg.	wartości zł.	9 150.—

c) **blachy, pokrytej cynkiem:**

do Austrji	wagi	180 481	kg.	wartości zł.	137 984.—
„ Bułgarji	„	82 900	„	„ „	78 760.—
„ Jugosławji	„	61 658	„	„ „	47 916.—
„ Łotwy	„	195 487	„	„ „	147 357.—
„ Rumunji	„	30 137	„	„ „	27 034.—
„ Szwecji	„	59 394	„	„ „	45 661.—
„ Węgier	„	20 421	„	„ „	15 840.—
Ogółem	wagi	630 478	kg.	wartości zł.	500 552.—

Ogółem wywieziono w maju
wagi 1 137 503 kg. wartości zł. 732 731.—

W miesiącu czerwcu:

a) **odlewów żeliwnych:**

do Czechosłowacji	wagi	15 000	kg.	wartości zł.	3 852.—
„ Danji	„	154 939	„	„ „	53 010.—
„ Estonji	„	7 407	„	„ „	5 400.—
„ Litwy	„	14 700	„	„ „	5 130.—
„ Łotwy	„	100 394	„	„ „	40 986.—
„ Niemiec	„	193 095	„	„ „	114 705.—
„ Rumunji	„	145 712	„	„ „	65 529.—
„ Szwecji	„	217 246	„	„ „	69 210.—
Ogółem	wagi	848 493	kg.	wartości zł.	357 822.—

b) **maszyn i narzędzi rolniczych:**

do Brazylji	wagi	11 116	kg.	wartości zł.	16 047.—
„ Chin	„	440	„	„ „	378.—
„ Estonji	„	26 196	„	„ „	17 739.—
„ Finlandji	„	6 670	„	„ „	9 126.—
„ Litwy	„	340	„	„ „	297.—
„ Łotwy	„	12 704	„	„ „	14 355.—
„ Rosji	„	157 447	„	„ „	182 250.—
„ Rumunji	„	10 348	„	„ „	11 070.—
„ Turcji	„	114 000	„	„ „	134 082.—
Ogółem	wagi	339 261	kg.	wartości zł.	385 344.—

c) **blachy, pokrytej cynkiem:**

do Austrji	wagi	29 564	kg.	wartości zł.	22 000.—
„ Łotwy	„	90 148	„	„ „	65 965.—
Ogółem	wagi	119 711	kg.	wartości zł.	87 965.—

Ogółem wywieziono w czerwcu
wagi 1 307 465 kg. wartości zł. 831 131.—

Na zasadzie tychże rozporządzeń Związek otrzymał kwitów wywozowych za wywiezione wyroby w danym miesiącu i poprzednich:

W miesiącu kwietniu:

a) **odlewy żeliwne**	na sumę zł.	18 938.99
b) **blachy, pokryte cynkiem**	„ „ „	18 366.57
Ogółem	na sumę zł.	37 305.56

W miesiącu maju:

a) **odlewy żeliwne**	na sumę zł.	31 336.48
b) **maszyny i narzędzia rolnicze**	„ „ „	129.10
c) **blachy, pokryte cynkiem**	„ „ „	28 729.56
Ogółem	na sumę zł.	60 195.14

W miesiącu czerwcu:

a) **odlewy żeliwne**	na sumę zł.	33 300.21
b) **maszyny i narzędzia rolnicze**	„ „ „	538.80
c) **blachy, pokryte cynkiem**	„ „ „	1 277.04
Ogółem	**na sumę zł.**	35 116.05

W sprawie projektu ustawy o obrocie metalami półszlachetnemi.

Aż nazbyt zgryźliwe głosy pojawiły się na łamach krzykliwej prasy codziennej w odniesieniu do projektu ustawy o obrocie metalami półszlachetnemi. Cierpkie uwagi posypały się na „Związek przemysłowców górniczo - hutniczych", jako autora tego projektu. Zarzucono temu związkowi „chciwość", działającą na szkodę handlu, a możliwą tylko „dzięki bałamuctwu biurokratycznemu, dającemu się wodzić za nos zainteresowanym grupkom gospodarczym".

W czasach przedwojennych, kiedy panowały stosunki normalne, a surowców było dużo, każdy niemal zakład produkcyjny, zużytkowujący odpadki lub stare żelazo, mniej potrzebował troszczyć się o zorganizowanie dostawy starego żelaza lub odpadków. Dzięki normalnym stosunkom nietylko ogólno - gospodarczym, ale także dzięki istnieniu dobrze zorganizowanych central kupieckich, koncentrujących zapasy surowcowe zapomocą wielkiej rzeszy skupujących je agentów, przemysł miał zapewnioną stałą dostawę surowców.

Nie potrzebował się o nią wcale troskać, cała jego działalność mogła się niekiedy ograniczyć do zawierania umów z hurtownikami t. j. centralami, koncentrującemi handel surowcami. Hurtownicy, jak już wspomniałem, mieli licznych agentów, rozsianych po całym kraju, którzy skupowali te artykuły na rachunek swych hurtowników. Hurtownie te były zatem z konieczności bardzo zasobne w kapitały obrotowe. Po wojnie sytuacja niestety się zmieniła. Handel hurtowy, tak jak gdzieindziej, pozbawiony został swych kapitałów obrotowych. Nie od dziś dopiero przemysł odczuwa brak silnych hurtowni. Jak w innych gałęziach hurtownicy finansować mają zbyt na artykuły przemysłowe, tak w dziedzinie obrotu metalami półszlachetnemi mają dostarczyć podstawowego surowca. Ażeby dostawy mogły być wystarczające i terminowe, trzeba zorganizować ten dopływ.

Otóż, zapewnienie sobie normalnych, a więc terminowych, po niskiej cenie uskutecznionych dostaw jest naczelnem zadaniem każdego przedsiębiorstwa, chcącego rentownie pracować. Nikt zatem niema prawa odnosić się wprost wrogo do takiej lub innej polityki zagwarantowania sobie stałych, normalnych i tanich dostaw surowców. Byłoby bowiem smutne, gdyby sfery gospodarcze nie umiały takiej celowej i racjonalnej polityki prowadzić. Wówczas zjadliwa krytyka byłaby może bardziej na miejscu. Z powodu zachwiania się hurtowni nastąpiły silne zaburzenia w handlu. Brak właśnie zasobnego hurtu spowodował powstanie ogromnej liczby pseudo - hurtowników,, trudniących się skupem starych metali półszlachetnych. Nadmierna ilość kupców, przy irracjonalnem często rozmieszczeniu, przyczyniła się do wytworzenia pewnego rodzaju „paska", podbijającego ceny w zwyż. Z drugiej strony ta nadmierna ilość słabych finansowo kupców powoduje dla przemysłu wielkie koszty. Dostarczone bowiem surowce aż z tak wielu pseudo - hurtowni wymagają odpowiedniego segregowania, fatalnie obciążającego koszty produkcji.

I jeszcze jeden szczegół jest znamienny. Dzięki takiej ilości handlujących metalami półszlachetnemi otrzymuje przemysł często poważne ilości surowców, nieodpowiednich dla jego procesu produkcyjnego. W konsekwencji powoduje to straty na sprzedaży niezdatnych surowców, straty powstałe przez koszty załadowania i transportu.

Przeprowadzenie norm dostaw właśnie z powodu wielkiej ilości handlujących jest bardzo utrudnione, jeżeli nie wręcz niemożliwe.

Jedną z bolączek przemysłu i górnictwa, to kradzieże metalów, przybierające nieraz bardzo wielkie rozmiary. Najczęściej jednak chodzi o przedmioty drobniejsze, dla złodzieja przedstawiające niewielką wartość, natomiast dla przedsiębiorstwa będące bardzo cennemi, których brak powoduje nieraz wstrzymanie ruchu maszyn lub nawet nieszczęśliwe wypadki. Oprócz tego każde zahamowanie ruchu przedsiębiorstwa odbija się także na pracownikach. Nie da się zwalczyć kradzieży metali bez kontroli handlarzy, gdyż złodziej łatwo może sprzedać swój łup u pasera zawodowego, lub nawet u kupca nie wiele troszczącego się, skąd towar pochodzi.

Jest rzeczą ciekawą, że napada się na organizowanie skupu metali półszlachetnych przez Związek Przemysłowców górniczo - hutniczych, kiedy stwierdzano wielkie zasługi Syndykatu Polskich Hut Żelaznych około uzdrowienia handlu wyrobami żelaznemi. Dziwne to, a jakże wymowne. Snać stosunki w obrocie metalami półszlachetnemi dopraszają się gordyjskiego cięcia.

Tem gordyjskiem cięciem ma być ustawa o obrocie metalami półszlachetnemi. Rząd w pełni doceniając ważności uregulowania tego obrotu, przystąpił do opracowania projektu ustawy o obrocie metalami półszlachetnemi. Jednakże Rząd proponuje system zgłoszeń. Naszem zdaniem, system zgłoszeń nie może przyczynić się do oczyszczenia zabagnionej dziedziny handlu metalami półszlachetnemi. Chodzi przecież nietylko o uniemożliwienie kradzieży metali, ale w pierwszym rzędzie o potanienie surowca drogą zmniejszenia ilości handlujących, chodzi o uzdrowienie handlu temi metalami, chodzi o wskrzeszenie prawdziwych hurtowni, w przedwojennem tego słowa znaczeniu.

Dlatego bardziej celowym, bo uzdrawiającym i ograniczającym, jest system koncesyj. Przemysł, jako jeden z argumentów przemawiających za systemem koncesyj, podaje fakt, że i w Niemczech oddawna wprowadzono koncesje na prowadzenie handlu starym metalem. Odnośna ustawa, która miała wygasnąć 1 lipca 1926 roku, wbrew staraniom handlarzy została przedłużoną do 30 czerwca 1928 roku.

Koncesje mają być nadawane tylko tym, którzy posiadać będą przygotowanie fachowe i odznaczać się będą nienagannem prowadzeniem się. Do zdania Górnośląskiego Związku Przemysłowców górniczo - hutniczych przychylają się również poważniejsi hurtownicy, aprobując wprowadzenie koncesyj na handel metalami półszlachetnemi (cynk, ołów, miedź, mosiądz, aluminjum).

Jeszcze jedno. Zagadnienie surowców w ogólnej gospodarce światowej nabiera coraz większej doniosłości. Stąd po cichu zaczęto toczyć walkę o posiadanie surowców. Walka ta zczasem musi przybrać na ostrości. Naczelnem zatem zadaniem każdego państwa, każdego syst. gospodarczego jest jaknajlepsze zorganizowanie skupu surowców wyłącznie dla swej produkcji. Czyżbyśmy mieli się mylić, że nurtujące współczesne prądy gospodarcze świata nie miałyby tego na oku? Sądzimy, że się nie mylimy. Tylko z ubolewaniem stwierdzić musimy krzykliwe organizowanie opinji publicznej przeciw tego rodzaju koniecznościom życia gospodarczego.

H. Dębicki.

Z życia gospodarczego bliższych i dalszych państw

OGÓLNE.

Przez cały miesiąc lipiec przemysł i handel światowy utrzymywał się w poważnem ożywieniu. Nie chcę przez to powiedzieć, żeby we wszystkich gałęziach handlu wszystkim kupcom i wytwórcom równie dobrze się działo, ale na ogół rynki przeszły pod znakiem tendencji mocnej i stałej.

WĘGIEL.

W przemyśle i handlu węglowym konjunktura wewnętrzna poszczególnych krajów nie okazała wielkiego ożywienia. Prawie wszędzie zwiększył się popyt na węgle dla użytku domowego. Bezpośrednią przyczyną tego ożywienia są letnie zniżki cen, które skłaniają szerokie koła konsumentów krajowych do zaopatrzenia się latem w węgiel potrzebny dla celów kuchennych i opałowych.

Wywóz węgla naogół utrzymał się w granicach miesiąca czerwca, z małemi odchyleniami dla niektórych państw eksportujących.

W Niemczech wydział Rady węglowej Rzeszy odrzucił stanowczo i ostatecznie żądania syndykatów węglowych podwyższenia cen węgla.

Na rynku światowym przez cały miesiąc lipiec silnie odczuwano gorączkową pracę węglowców angielskich nad odzyskaniem utraconych podczas i po strejku węglowym dawnych odbiorców. Starają się to uskutecznić obniżając odpowiednio ceny węgla. Chociaż na tę przynętę idą przeważnie tylko jednorazowi lub tymczasowi odbiorcy węgla, to jednak przyznać trzeba, że angielski węgiel powoli, ale stale i coraz więcej odzyskuje dawne swoje stanowisko.

Od piętnastego lipca ocenia się wewnętrzne położenie przemysłu węglowego w Anglji mniej groźnie. Francja bowiem nie stawia już tak wielkich trudności w sprawie importu węgla angielskiego.

We Francji ruch węglowy był bardzo słaby. Pod koniec lipca zaczęły napływać do kopalni zamówienia cukrowni na potrzebny dla nowej kampanji cukrowej węgiel.

W Belgji ministerstwo kolei obniżyło opłaty kolejowe za przewóz węgla i brykietów z kopalni i fabryk belgijskich o 10%. Jednakże z dogodności tej korzystać mogą jedynie transporty o przynajmniej 20 tonach.

Amerykański strejk w kopalniach węgla miękkiego w niczem nie wpłynął na ogólny przebieg światowego rynku węglowego oraz na kształtowanie się cen węgla.

Na przetwory węglowe, zwłaszcza na maź pogazową oraz smołę węglową i asfalt popyt był żywy — ceny utrzymały się jednak na poziomie cen z miesiąca czerwca.

NAFTA.

W Ameryce Północnej stała nadprodukcja nafty męczy muysły producentów, którzy starają się wszelkiemi sposobami wywołać większy jej zbyt. Pod presją stworzenia nowych możliwości zbytu zarządy nowojorskiego Standard Oil i Vacuum Oil omawiały sprawę porozumienia się z wszechsowieckim syndykatem naftowym. Shell uważa ten krok za akt wstępny zaciętej walki konkurencyjnej pomiędzy wielkiemi koncernami naftowemi.

Na rynkach europejskich zapotrzebowanie nafty i benzyny było nieznaczne. Lepiej szły smary i tłuszcze maszynowe.

ŻELAZO.

Rynek żelazny nie przedstawiał się szczególnie dobrze. W Anglji przemysły czynią zaledwie najpotrzebniejsze zakupy. Wytwórnie też pracowały o tyle tylko, ile potrzeba było, by pokryć istiejące azpotrzebowaia. W Ameryce tak wyrób żelaza surowego i stali, jako też ich zbyt nie okazywały żadnego ożywienia. Regularny ich tok był raczej ociężały i śpiący. Podobnie i w Europie środkowej. Jedynie w krajach, w których ożywił się mocniej ruch budowlany, przemysł i rynek żelazny wzmocniły się.

Szczególniejsze ożywienie było w Niemczech, gdzie zapotrzebowanie na rynku było bardzo wielkie. Wielkie ilości żelaza i stali zużywają same fabryki i huty, które przeprowadzają u siebie specjalne techniczne ulepszenia.

Wywóz żelaza naogół był słaby. Wszystkie kraje pracowały przeważnie dla pokrycia własnych potrzeb krajowych.

SZWECJA.

Parlament szwedzki ratyfikował umowę pomiędzy rządem szwedzkim a towarzystwem Graengesberg, eksploatującem najbogatsze złoża na świecie rudy żelaznej w Kiruna i Gellivara w Laplandji, na dalszych 20 lat, z tem jednakże, że rząd szwedzki wchodzi w pełne prawa wspólnika.

Kopalnie w Kiruna i Gellivara, które produkują rudę fosforyczną o zawartości 60—70% żelaza, będą po zastosowaniu nowych sposobów eksploatacji, wydawały w przyszłości 9 miljonów ton rocznie, wartości około 150 milj. koron szwedzkich, gdy w r. 1926 przy starym sposobie wydobywania dały tylko 6,3 milj. ton rudy.

Oprócz tych kopalń posiada Szwecja jeszcze inne złoża rudy w Midlans, produkujące 2 miljony ton, oraz złoża wysokocennej rudy na północy kraju, których dotychczas jeszcze nie eksploatowano. Jakie znaczenie ma przemysł eksploatacji rudy dla rozwoju kraju, ilustruje najlepiej fakt, że Kiruna, które przed 25 laty było jeszcze puszczą, jest obecnie modnem miasteczkiem o 10 tys. mieszkańców z tramwajami, elektrycznem oświetleniem i wszelkim europejskim komfortem.

ITALJA.

Z księgi statystycznej wydanej przez italskie Ministerstwo Skarbu wynika, że w Italji w pierwszych trzech latach faszystowskiego rządu t. j. do 31 grudnia 1925 r. powiększyła się liczba: rowerów z 1,849,272 na 2,549,718, motocykli z 27.851 na 48.825, samochodów pryw. z 37.174 na 75.849, samochodów dorożek z 3.871 na 8.984, samochodów poczt. z 1.180 na 2.878, łodzi motorowych z 1.183 na 1.904.

TUNIS.

„La Vie Méditeranénne" donosi o rozwoju przemysłu fosfatów w Tunisie. Między innemi podaje, że tuniskie wapna fosfatowe zawierają od 58 do 70% fosforu, a marokańskie 75 do 77%.

W Tunisie wynosiła:

w roku	fosfatów w tysiącach ton produkcja	wywóz
1920	1075	1482
1921	1828	1455
1922	1985	2073
1923	2357	2252
1924	2862	2389
1925	2691	2579
1926	2650	2500

J. Taberski.

TARGI WSCHODNIE

OD 4-GO DO 15-GO WRZEŚNIA 1927 ROKU

Przemysł ludowy na Targach Wschodnich.

Na tegorocznych Targach Wschodnich będzie po raz pierwszy z ramienia małopolskiego Wydziału Samorządowego zorganizowany zbiorowy pokaz wyrobów przemysłu ludowego i domowego pod egidą Krajowego Patronatu Rękodzieł i drobnego przemysłu, który pod eksponaty tej wystawy zajmie 90 m² powierzchni. W tym samym dziale wystawione będą oddzielnie, staraniem Bazaru Przemysłu Ludowego w Wilnie wyroby ludowe ziemi wileńskiej, dotąd w Małopolsce nieznane.

W sprawie organizacji Targów Wschodnich.

Dn. 10 b. m. odbyło się w izbie handl. i przem. we Lwowie pierwsze posiedzenie sekcji prasowej Targów Wschodnich. Na wstępie reprezentant izby handlowej i przemysłowej, dr. Jasiński, zakomunikował zebranym, iż istnieje projekt urządzenia podczas tegorocznych Targów Wschodnich zjazdu dziennikarzy i publicystów ekonomicznych. Major Ortwin omawiał następnie sprawę wycieczki związku dziennikarzy i korespondentów pism zagranicznych w Berlinie. Dyrektor Puchalski przedstawił, iż tegoroczna kampanja Targów zapowiada się pomyślnie, czego dowodem poważna liczba zgłoszeń zainteresowanych sfer przemysłowych i kupieckich.

Już obecnie wszystkie stoiska są zajęte, tak, że zarząd Targów zmuszony jest odmawiać zgłoszeń później wpływających. Mówca podkreślił, że w tym roku wystawiają jedynie większe firmy, natomiast nie dopuszczono kramarstwa, jakie się w ostatnich latach zbyt jaskrawo uwydatniło. Nie będzie także, celem uniknięcia charakteru jarmarcznego, imprezy eksponatów na wolnem powietrzu poza maszynami rolniczemi. Tegoroczna kampanja reprezentować będzie wszystkie działy przemysłu i handlu.

Zaznaczyć należy, że Łódź bierze w tym roku wydatny udział w Targach. Zarząd Targów Wschodnich nosił się z zamiarem wybudowania nowego pawilonu, jednak rozpoczęty obecnie strajk murarzy, wobec krótkości czasu, nie pozwala na urzeczywistnienie tego projektu.

Po przemówieniu dyrektora Puchalskiego rozwinęła się dyskusja, w której wykazano, że zarząd Targów Wschodnich zajmuje się organizowaniem wycieczek z Austrji, Czechosłowacji, Jugosławji i Węgier. Zapowiedziana jest wycieczka z Persji i delegata z Palestyny, naskutek przeprowadzonej tam propagandy konsula Hubickiego, który bawił we Lwowie. Również zarząd zabiega o wydatny udział Rumunji, będącej ważnym konsumentem towarów polskich.

Udział kupiectwa lewantyńskiego w Targach Wschodnich.

Poselstwo Polskie w Teheranie zawiadomiło telegraficznie Zarząd Targów Wschodnich, że wszczęta tam akcja w kierunku zorganizowania wycieczki kupców perskich na VII Targi Wschodnie jest w pełnym toku i ma wszelkie widoki powodzenia.

Prasa konstantynopolitańska donosi, że turecki minister handlu zalecił tamtejszemu kupiectwu za pośrednictwem izb handlowych poczynić odpowiednie kroki, celem przygotowania jak najliczniejszego udziału jego reprezentantów w nadchodzących Targach Wschodnich. Izba Handlowa w Konstantynopolu ma w najbliższym czasie sprawę zorganizowania tego udziału rozpatrzyć i powziąć ostateczne decyzje. Inicjatywę do wszczęcia tej akcji przypisać należy p. Monammer-bejowi, komisarzowi generalnej dyrekcji handlowej w Stambule, który w maju br. uczestniczył w organizowanej przez radcę handlowego poselstwa polskiego w Turcji p. Vetulaniego wycieczce okrężnej po Polsce i podczas pobytu swego we Lwowie miał sposobność wejść w porozumienie z instytucją Targów Wschodnich i następnie w swych raportach do tureckiego ministerstwa przemysłu i handlu odpowiednie przedłożył propozycje.

Kupiectwo palestyńskie grawituje ku Targom Wschodnim.

Jak Palestyńsko-Polska Izba Handlowa i Przemysłowa w Tel-Aviv donosi, dokłada ona, w związku z tegoroczną kampanją Targów Wschodnich, wszelkich starań dla zadokumentowania łączności Bliskiego Wschodu z Polską. W szczególności rozwinęła ona żywą akcję propagandową, celem zorganizowania wycieczki kupców z Palestyny do Polski podczas Targów Wschodnich, która wpłynąć ma na wzrost obrotów handlowych pomiędzy obu państwami. Palestyńsko-Polska Izba poruszyła, jak zapewnia, wszelkie sprężyny dla wzmocnienia węzłów handlowych i gospodarczych, łączących Palestynę z Polską, „starą ojczyzną większości tamtejszego kupiectwa“, wedle odnośnego jej pisma. W związku poniekąd z tą akcją wystąpi na VII Targach Wschodnich także warszawskie Tow. „Karmel“ z okazami produktów palestyńskich.

O dotychczasowych stosunkach handlowych między Polską a Palestyną i pomyślnych widokach dalszego ich rozwoju na przyszłość otrzymał Zarząd Targów Wschodnich ostatnio równie szczegółowe i autentyczne informacje od bawiącego niedawno we Lwowie b. konsula Rzeczypospolitej Polskiej w Jerozolimie p. d-ra Ottona Hubickiego, który w ciągu kilkuletniej działalności na tem stanowisku miał możność dokładnego poznania stosunków gospodarczych Palestyny i pomyślne warunki polskiego eksportu do tego kraju są mu doskonale znane. Wedle otrzymanych informacyj otwiera się przed Targami Wschodniemi i w tym kierunku wdzięczne pole do skutecznej inicjatywy.

Kłopoty Harrimanna

z sowiecką rudą manganową...

Nie wszystko złoto, co się świeci... Wydajność kopalni rudy manganowej na Kaukazie dotkliwie spada... Spodziewany zysk 4 milj. rubli rocznie rozwiewa się jak dym... Położenie Harrimanna, jako koncensjonarjusza bogactw manganowych w sowieckim Kaukazie, staje się ostatnio katastrofalnem... Czy byłaby droga wyjścia z tych tarapatów... Projektowana przez Harrimanna „platforma sanacyjna“...

Wszechświatowe znaczenie gospodarcze „Kaukazu“ — a specjalnie dzisiejszej zakaukaskiej federacji, złożonej z republik sowieckich: Georgji, Azerbejdżanu i Armenji, polega głównie na jego bogactwach kopalnianych, któremi są nafta i ruda manganowa. Podczas kiedy kraj ten w ostatnich latach przedwojennych eksportował naftę tylko do Stanów Zjednoczonych — to pod względem eksportu manganu zajmował czołowe miejsce między swoimi konkurentami, o czem świadczyć mogą niżej zestawione liczby, które wykazują procentualny udział poszczególnych krajów w ogólno-światowym wywozie rudy manganowej w czasie od 1900—1914:

Procentowy wywóz poszczególnych krajów w stosunku do ogólnego wywozu	Georgja	Indje brytyjskie	Brazylja	Inne kraje
	35	27	10	28

Kaukaska ruda manganowa jest pod względem jakości lepsza od innych, zawiera ona manganu 50—59 proc., żelaza 1—1,5 proc., tlenu 31,8—34,3 proc.; zapasy rudy jeszcze nie wydobytej oszacowano na przeszło 100 milj. ton. Jest to ilość, która przewyższa czterokrotnie zapasy wszystkich innych krajów. Największe kopalnie rudy znajdują się w zachodniej Georgji, położone jedna obok drugiej w obwodzie miasta Tsziaturi, połączone z wąskotorową kolejką z główną linją Tiflis—Batum, względnie Tiflis—Poti. Odległość między Tsziaturi a portem Poti, nad Morzem Czarnem, przez który wysyła się więcej jak 80 proc. ogólnego eksportu — wynosi zaledwie 172 km, dlatego też należy położenie geograficzne kopalń w znaczeniu przewozu uważać za pomyślne.

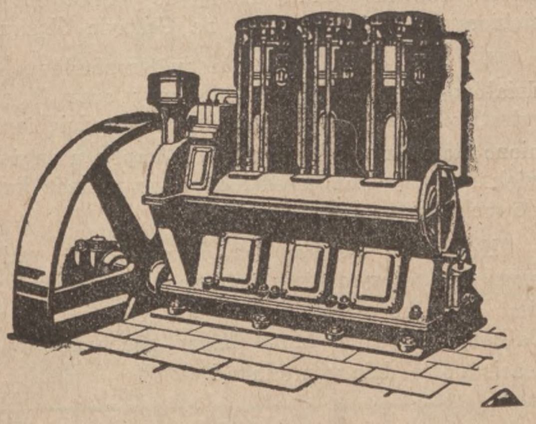
W ostatnim roku przed wojną 1913 eksport manganu wynosił 1,08 milj. ton osiągnąwszy tem samem swoje maksimum. W czasie wojny i ostatniej rewolucji spadł on do dziesiątej części ilości przedwojennej (1914—1923, przeciętna rocznego wywozu — 120 000 ton). Dalszy rozwój podaje nam następująca tabela:

Eksport manganu z obwodu Tsziaturi (w tonach):

1923/24 — 482 000	1924/25 — 381 000	1925/26 — 472 000

Głównymi odbiorcami rudy manganowej „Tsziaturi“ są dziś Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, importują one prawie dwie piąte ogólnej ilości eksportowanej, na drugiem miejscu stoi Holandja, potem Francja, Anglja i Belgja, — podczas gdy udział Niemiec stanowi tylko 0,5 proc. wobec więcej jak 40 proc. w roku 1913, co zapewne przypisać należy szybko wzrastającemu wywozowi rudy manganowej z rewiru nikopolskiego na Ukrainie, który idzie głównie do Niemiec i w roku 1925-26 wynosił już 235 000 ton wobec 90 000 ton w r. 1913.

MWM-BENZ

Bezkompresorowe silniki

Diesela

z komorą wstępną od 5—3000 KM

są najtańszą siłą napędową

dla

siłowni przemysłowych,

pojazdów i okrętów.

Koszta ruchu tylko 5 gr. na KM/godz.

Zażądajcie natychmiast bezpłatnej oferty i prospektów.

MOTOREN-WERKE, MANNHEIM,

TOW. AKC.

dawn. BENZ, oddział budowy silników stałych.

Biuro sprzedaży Gdańsk, Pfefferstadt 71, Telefon 288-85. 4056

F.T.S.

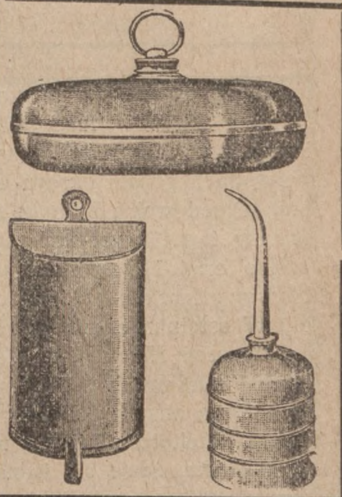
Wykonuje się wszelkie części, tłoczone z białej, miedzianej, mosiężnej i cynk. blachy

Fabryka Wyrobów Metalowych i Blaszanych

Fr. Strehlau - Toruń

Telefon nr. 188 5857c **Telefon nr. 188**

Ogrzewacze dla łóżek miedz. i cynk., okrągłe - Irygatory z białej i cynkowanej blachy - Oliwiarki - Blachy do ciasta - Wanny pocynkowane jak: nasiadówki, do kąpania dzieci i do nóg - Sitka do herbaty aluminjowe - Lejki z białej, miedz. i mos. blachy - Bańki do transportu z pocynk. blachy 20, 30, 40, 50 ltr. mocne i słabsze.

Metal T. z o. p. Gdańsk

Kolkowgasse 15 Telef. 23903

Artykuły: 4584

Miedź, mosiądz, bronz, cynk, ołów, aluminium

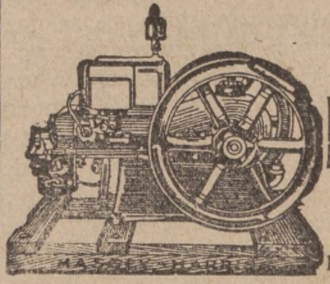
(glin) w płytach i blokach z gwarantowaną zawartością.

Osie i buksy z bronzu

w każdych życzonych wymiarach.

Metale na łożyska, czcionki drukarskie, cyna lutownicza, cyna Banka każdego czasu do nabycia.

Zakup starego metalu i odpadków.

Oryg. ameryk.

motory naftowe

Massey Harris

1314 poleca

Związkowa Centrala Maszyn

Tow. Akc.

Ul. Fr. Ratajczaka 16. Poznań Telefon 22-80 i 22-89

Wiadomości drobne.

Szczegóły konwencji węglowej.

W dniu 1-m b. m. w Ministerstwie Przemysłu i Handlu odbyło się podpisanie konwencji węglowej, jako następstwo poprzedniego zebrania przedstawicieli kopalń węgla, o którem podawaliśmy wzmiankę w jednym z ostatnich numerów „Rynku Metal. i Maszynowego".

Konwencja ta ważna jest na przeciąg trzech lat i dwóch miesięcy, to znaczy obowiązuje do dnia 1-go listopada r. 1930-go, a ma za cel określenie maximum kontyngentu węgla, sprzedawanego przez poszczególne kopalnie na rynku wewnętrznym, jak również w wywozie do Austrji, Węgier oraz Czechosłowacji. W wywozie do innych krajów konwencja nie przewiduje żadnych ograniczeń.

Kontyngenty te narazie nie zostały jeszcze ustalone i wobec tego outsiderzy odwołali się do arbitrażu. Arbitraż sprawuje p. Rudowski, naczelnik wydziału Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Akcje Hut: Królewskiej i Laury.

Znany przemysłowiec Weinmann - Aussig, posiadający dotychczas 65% akcyj Hut Królewskiej i Laury, nabył niedawno, jak już pisaliśmy, z pakietu Bosela (35% akcyj) dalsze 15% od grupy międzynarodowej, która zakupiła cały 35-procentowy pakiet akcyj Bosel'owskich. Weinmann zamierza rozwinąć Hutę Laury do najpotężniejszego przedsiębiorstwa przemysłowego na Górnym Śląsku.

W tym celu rozpoczęto już rozbudowę dochodowych działów Hut Królewskiej i Laury oraz likwidację mało intratnych działów wymienionego przedsiębiorstwa. Poczyniono starania w celu ściągnięcia kapitału angielskiego. Największy wpływ na przedsiębiorstwo posiada kapitał czesko-słowacki w osobie Weinmanna.

Nowa fabryka kos przy Hucie Laury, wcielona do fabryki kół, otrzymawszy poważne zamówienia, zamierza zasilać nietylko rynek polski, ale również eksportować na Bałkany. Pożatem Huta Laury uruchamia w najbliższym czasie nowe działy produkcji.

Jak wiadomo, rząd Sowietów w czerwcu 1925 r. zawarł koncesję z grupą Harrimanna, której powierzył eksploatowanie wszystkich kopalń okręgu Tsziaturi na przeciąg lat dwudziestu. (Przed wojną było tu 260 pojedyńczych przedsiębiorstw, między temi 10 greckich, 2 niemieckie, 2 angielskie, 1 francuskie oraz 1 belgijskie, pozatem 208 mniejszych przedsiębiorstw złączone było w towarzystwo akcyjne).

W ostatnim czasie mnożą się wiadomości o nierentowności koncesji Harrimanna. Jakoż w rzeczywistości niedawno zwrócił się ów koncesjonarjusz do zainteresowanych kół z propozycją zmiany kilku punktów układu. Rokowania z Głównym Komitetem koncesji rozpoczęły się 2-go lutego 1927 r. w Moskwie, zdaje się jednak, że jeszcze do tego czasu nie doprowadziły one do jakiegoś rezultatu. Należy przeto wziąć pod uwagę główne warunki układu (umowy) oraz postawić sobie pytanie, czy takowe w rzeczywistości nie są dogodne dla założonego przez Harrimanna towarzystwa „Georgisches Manganerz". — Koncesjonarjusze zobowiązali się w umowie koncesyjnej przebudować kolejkę wąskotorową z Tsziaturi do Schorapany, to znaczy linję boczną do państwowej linji kolejowej, na szerokie rosyjskie tory, dalej zbudować wielkie zakłady hutnicze dla przeróbki rudy manganowej na żelazo manganowe oraz elewator w porcie wywozowym Poti, przeznaczając na te oraz dalsze nowe urządzenia sumę 4 milj. dol.

Towarzystwo gwarantuje dostarczenie przynajmniej 800 tys. ton rudy rocznie i opłaca w pierwszych trzech latach koncesji państwowy podatek, wynoszący 3 dol. od tony, a później 4 dol. Jeżeli ta ilość przywozowa nie zostanie osiągniętą, w takim razie punkt 28-my układu przewiduje karę przysługującą w wysokości 5 dolarów od brakującej tony w pierwszym roku i tyleż samo w następnych latach, przyczem jednak rządowi w drugim wypadku przysługuje wybór, umowę tę utrzymać nadal w mocy obowiązującej. Pozatem istnieją jeszcze wzajemne zobowiązania przedsiębiorstwa koncesyjnego i poprzednich posiadaczy właścicieli, jakoteż zbiorowa umowa z georgijskim związkiem górników, która reguluje kwestję płacy i dotyczy towarzystwa budowy domów dla robotników. Płace w Tsziaturi są stosunkowo niskie, a w stosunku do pensyj, wypłacanych w rządowych kopalniach rudy manganowej w Nikopolu, pozostają w tyle. Związek zwrócił się przeto do towarzystwa z żądaniem podwyższenia płac. Koncesjonarjusz odrzucił je narazie, motywując to tem, że decydujące rozstrzygnięcie w tej sprawie nastąpi dopiero po 1. 7. 27 r.

Co koncesję z Tsziaturi od innych koncesyj sowieckich odróżnia to to, że prace nawet bez początkowej inwestycji kapitałów mogły się rozpocząć, gdyż w r. 1913 eksport wynosił już ponad 1 miljon ton. Tem samem przeciętna produkcja 800 000 ton może być uważana za dostateczną. Wartość kapitałów, włożonych w kopalnie Tsziaturi oszacowano na 80 milj. rubli i towarzystwo koncesyjne, któremu powierzono używanie tych zakładów bezprocentowo na lat 20, obliczyło zysk procentowy 64 milj. rubli o niskiej stopie 4 proc. Ponadto otrzymał Harrimann specjalną taryfę kolejową, — koszty przewozowe z Tsziaturi do Poti, które w cenie rudy decydująco wpływają na jej wagę, i dlatego złagodniały z 8.5 kopiejek na pudzie, co przed wojną opłacać musieli prywatni przedsiębiorcy na 2.8 kopiejek na pudzie, albo też 1,85 rubla za tonę, — to znaczy, że koncesjonarjusz oszczędza na frach-

POMPY RÓŻNEGO RODZAJU

do zapędu ręcznego, manożem i mechanicznego, do studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien

zwykłych i artezyjskich

J. Kopczyński i Sp.

Poznań, ul. Łazarska 30

Nr. tel. 60-42 Rok zał. 1893

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo wiercenia studzien

ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY

ul Dworcowa nr. 46. 3017

BECZKI ŻELAZNE

malowane i ocynkowane od 100—620 ltr.

zawsze na składzie

TOW. DLA PRZEMYSŁU ROLNEGO

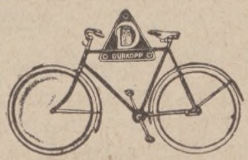
Tel. 247-54, 221-44 **WARSZAWA**, Galerja Luxenburga 61

4580

Prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy“

Wirówki Dürkopp

ROWERY DÜRKOPP

Maszyny do szycia
Maszyny specjalne

Wszelkie części zapasowe

Warsztaty reperacyjne, prace tokarskie i frezarskie.

Hurt! **Detal!**

Dom Maszyn „WARTA“ Poznań, Wielka 25

4351 Telef. 3733. ◆ P. K. O. 204459.

DOM HANDLOWY ANTONI BERNHARD

Poznań	Łódź
W. Garbary 18	ul. Andrzeja 7
Tel. 12-59	Tel. 901

Poleca z własnych składów oraz z reprezentowanych fabryk hut i kopalń dla **PRZEMYSŁU, HURTOWNIKÓW i KOLEJNICTWA.**

ŻELAZO - bednarkę - belki - szyny - **BLACHĘ**
RURY - kotłowe, gazowe czarne i ocynkowane i wszelkie inne.
ŻELAZO CIĄGNIONE na gorąco i zimno.
STAL RESOROWĄ płaską i żłobkowaną
ODLEWY STALOWE w/g wszelkich modeli
AKCESORJA KOLEJOWE -- KOLEJKI WĄSKOTOROWE
KONSTRUKCJE ŻELAZNE w/g podanych lub własnych projektów
GWOŹDZIE - nity - wkrętki - żelazne, miedziane i mosiężne.
DRUTY wszelkiego rodzaju i grubości żelazne i stalowe.
SPRĘŻYNY MEBLOWE.
LINY STALOWE dla Przemysłu i Rolnictwa.
ŁAŃCUCHY „ „ „
SZPADLE - łopaty, kopacze, dziabki, **WIDŁY** do wszelkich produktów.
APARATY DO SPAWANIA - wytwornice, palniki do spawania i cięcia, wentyle redukcyjne, **TLEN** i wszelkie akcesorja.
WĘGIEL wysoko koloryczny **KOPALŃ**

RENARD i REDEN.

4581

ST. GRABIANOWSKI

BIURO INŻYNIERSKIE i DOM TECHNICZNO - HANDLOWY

Poznań	Katowice	Bydgoszcz
Plac Wolności 14 a	ul. Słowackiego 24 (dom własny)	ul. Dworcowa 66
Tel. 4010 i 4011	Tel. 1321 i 1322	Tel. 912

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminiowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

Rury: kotłowe, ciągnione spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej. troki, wosk do pasów, łączniki.

4505a

O zorganizowanie wywozu gwoździ i drutu.

Zagadnienie wywozu naszych gwoździ i drutu zagranicę jest niezmiernie aktualne. Przeprowadzenie jednak eksportu na większą skalę natrafia na duże trudności, wobec braku odpowiedniej organizacji, któraby mogła ująć całokształt sprawy. Zorganizowanie wywozu możliwe jest jedynie przy planowej i uzgodnionej akcji wszystkich fabryk gwoździ i drutu. Zagranicą ceny są niższe, niż na rynku krajowym, a wobec tego konkurencja naszego produktu możliwa jest tylko przy wspólnem działaniu. Tak samo zresztą postępują fabryki Belgji i Niemiec, które połączyły się w syndykaty i wyznaczyły ceny na eksport niższe od istniejących na ich własnych rynkach krajowych.

Przyjmując pod uwagę powyższe okoliczności, fabryki polskie projektują również zorganizowanie własnego syndykatu. Od pewnego czasu już toczą się w tej sprawie pertraktacje, dotyczące głównie strony technicznej. Według zdania osób miarodajnych w sprawie tej zostanie osiągnięte porozumienie.. Ostatecznego wyniku należy się spodziewać w końcu bieżącego tygodnia.

Duże zamówienia w firmie „Ursus".

We wrześniu rb. zostaną wykończone pierwsze samochody ciężarowe, wykonane w Polsce. Samochody wykonuje Fa „Ursus". Zamówione zostały w ilości 2000 przez Min. Spraw Wojsk. Każdy samochód będzie posiadać siłę 22 koni ,nośność 2 tony, maksymalną szybkość 70 klm na godzinę. Samochód kosztować będzie 20.000 zł.

Budowa nowej linji kolejowej.

Podjęta przez zarząd T-wa Hr. Renard w r. ub. budowa linji kolejowej Sosnowiec—Jęzor jest na ukończeniu. Będzie to linja szerokotorowa, która biegnie w pobliżu Konstantynowa, wzdłuż drogi do Zagórza i nakoniec wkracza na teren właściwy kopalni Hr. Renard. Długość trasy wynosi 8500 metrów. Zniwelowano już teren, wybudowano nasyp i przeprowadzono szyny, a obecnie buduje się już mosty nad koleją dębińską i przez Białą Przemszę. Kolej uruchomiona będzie najdalej w ciągu 2 miesięcy i będzie miała wielkie znaczenie dla eksportu węgla, odciążając stację węzłową Dęblin. Budowa linji pochłonęła około 1 miljona zł i dała pracę 450 robotnikom, zatrudnionym przez cały rok, co w wysokim stopniu złagodziło bezrobocie w Zagłębiu Sosnowieckiem.

Ogromne zyski zakładów „Skoda".

Onegdaj odbyło się ogólne zgromadzenie akcjonarjuszy zakładów „Skoda". Dywidenda naznaczona została w wysokości 50 kc. od akcji. Sprawozdanie, przedstawione przez zarząd zgromadzeniu, stwierdza wzrost eksportu produkcji do Ameryki, Afryki południowej i na Daleki Wschód. Kapitał akcyjny „Skody" wynosi 200 miljonów k. c.; zysk wynosi 39 i pół milj., zwiększony o 205 milj. na skutek waloryzacji oraz 24 milj. przepisanych na rachunek podatku od kapitału. Ogólny zysk więc, osiągnięty w ostatnim roku sprawozdawczym, wynosił 268 i pół milj. k. c. Zakłady „Skoda" liczą 17.000 robotników, urzędników zaś i współpracowników fachowych — 4.000.

Samoloty bezsilnikowe.

Od p. K. Pappa, absolwenta politechniki, otrzymujemy pismo, w którym prosi nas o zamieszczenie notatki w sprawie projektowanego **założenia wytwórni samolotów bezsilnikowych w Wierchomli, poczta Piwniczna.**

Komitet organizacyjny stanowią pp. Bronisław Świeży — Lwów, Roman Papp, K. Papp, Stefan Russiniak i Jan Dziubiński. Wytwórnia ta ma się zorganizować jako spółka udziałowa względnie akcyjna. Jeden udział wynosi dol. 10 (dziesięć dolarów). Myśl ta znajdzie niewątpliwie szersze uznanie wśród wszystkich lotników, zarówno cywilnych, jak wojskowych. Byłoby wskazanem, żeby nasze fabryki aparatów lotniczych, przedsiębiorstwa komunikacyj lotniczych oraz Liga Obrony Powietrznej Państwa tym projektem bliżej się zainteresowały i ewentualnie poparły.

Szkodaby bowiem była, żeby tak piękna inicjatywa, mogąca oddać wielkie usługi w poznaniu właściwości powietrza, a przez to walnie się przyczynić do nowych wynalazków w lotnictwie, miała przejść bez echa. A. L.

---

tach kolejowych 2,77 milj. rubli rocznie. Także warunki podatkowe są nadzwyczaj korzystne; podatek dochodowy nie zostanie podwyższony, gdy tymczasem tak zwany Tschemo A. G. wynosił 35 proc. czystego zysku dla państwa, ponadto każda pojedyńcza firma musiała opłacać wszystkie pozostałe podatki rządowe i gminne, których Harrimann nie opłaca. Według obliczeń ostatniego ministra skarbu georgijskiego, Dr. Kandelaki — **czysty zysk towarzystwa** przy zaistnieniu omówionych warunków (dostarczenie minimum 800 000 ton, podatek od tony 3 wzgl. 4 dol., zniżony fracht kolejowy) i ogólno-światowej ceny rudy manganowej od 4,4 dol. za tonę na 5 dol. w przybliżeniu za tonę, to znaczy po otrzymaniu ilości minimalnej przetworów — **wynosi 4 milj. dol. rocznie.** Chociaż liczba ta może się wydawać zbyt wysoką, jednak bolszewicy ze swej strony przyznali, że Harrimann mógł oczekiwać amortyzacji swoich kapitałów inwestycyjnych w ciągu pierwszych dwóch lat, co było b. prawdopodobne ze względu na ogólne położenie w połowie r. 1925.

Pomimo to znajduje się **przedsiębiorstwo koncesyjne** zwł. w ostatnim czasie **w położeniu prawie katastrofalnem.** Ustalona produkcja minimalna 800 000 ton w roku gospodarczym 1925-26 była mniejszą o 28 000 ton, — wobec czego **nastąpi ściągnięcie raty ustalonej** w umowie. W pierwszym kwartale bieżącego roku gospodarczego, to znaczy w trzech miesiącach od października do grudnia 1926 r., produkcja rudy manganowej spadła na 76 100 ton surowej rudy manganowej i 45 100 ton zbogacanej rudy manganowej. W porównaniu z temi samemi miesiącami roku ubiegłego stanowiłoby to przy pierwszem zmniejszenie o połowę, a przy ostatniem nawet trzykrotnie.

Także wywóz zmalał i w styczniu r. 1927 wynosił zaledwie 2 200 ton. Pomimo wzrastającej produkcji w lutym i marcu, eksport manganu w pierwszem półroczu 1926-27 (październik 1926 do marca 1927) wynosił trochę ponad 200 000 ton, wobec tego ilość minimalna według umowy prawie o 50 proc. została przekroczona.

Liczba robotników, zatrudnionych w kopalniach, spadła z 4 028 na 1 379. Powodem tego, zdaniem koncesjonarjusza, jest zmieniona konjunktura na rynku światowym, głównie jednak nieoczekiwana i stale wzrastająca konkurencja Rewiru Nikopolskiego. Harrimann proponuje rewizję umowy na następujących podstawach:

1. Wejście w porozumienie z kopalniami Nikopolskiemi, które ustali kwoty obrotowe i to specjalnie dla rynku zewnętrznego, aby usunąć w ten sposób konkurencję między Nikopolem a Tsziaturi.

2. Zamiast stałego podatku 3 do 4 dol. od tony ma być wprowadzona postępowa skala, to znaczy odpowiednio do wznoszących się czy opadających cen na rynku światowym.

3. Zwolnienie od zobowiązania przebudowy kolejki z Tsziaturi do Szorapany na szerokie tory rosyjskie, przyczem koncesjonarjusz okazuje gotowość zapłacenia rządowi odszkodowania w sumie 2 milj. dol. pod warunkiem, że tenże zupełnie odnowi linję kolejową, nie zmieniając jednak szerokości toru — oraz że na stacji Szorapany każe wybudować mechaniczną przeładownię. Po przyjęciu tych propozycyj uważa Harrimann, że osiągnie pożądaną wysokość (skalę) w produkcji rudy manganowej oraz zapewni rentowność kopalń.

Tak wygląda platforma sanacyjna Harrimanna w Rosji Sowieckiej. M. Gorzechowski.

NAJWIĘKSZA I NAJSTARSZA LEJARNIA DZWONÓW KOŚCIELNYCH

na były zabór pruski

Zał. w roku 1621 przez Ad. Hulde.

Strojone na każdy życzony głos, podług Kamertonu z najnowszą dekoracją św. Pańskich, od najmniejszych do olbrzymich rozmiarów i ich ciężarów pod stałą kontrolą Wieleb. Ks. prof. dr. Gieburowskiego.

Dogodne warunki spłaty. Dogodne warunki spłaty.

A. BIAŁKOWSKI, mistrz mosiężnictwa
Poznań, ul. Strumykowa 8. Tel. 1014

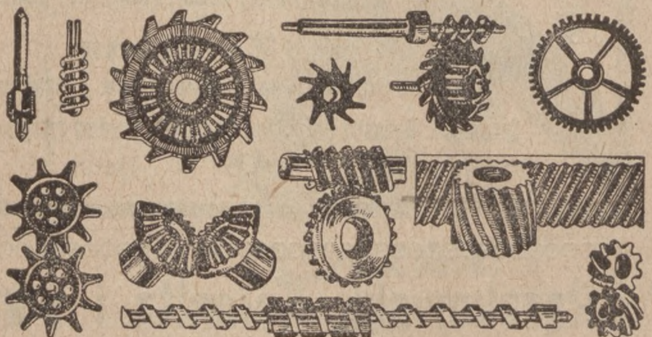
3719

FABRYKA MASZYN I APARATÓW

ANTONI WIECZOREK

Poznań, ul. Marcelińska 6.

Telefon 6878.

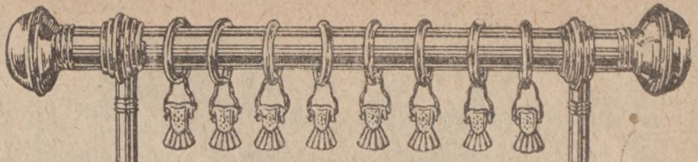

Wykonuje wszelkie części do maszyn precyzyjnych wedle nadesłanych wzorów lub rysunków.

Specjalność: 3309

części do wirówek i kółka zębowe do samochodów.

Handle żelaza i pośrednicy!

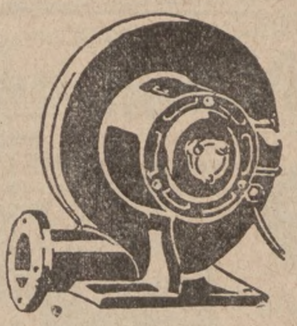

Skład fabryczny i tanie źródło zakupu artykułów dekoracyjnych

Okucia schodowe, latarnie powozowe i inne, towary z alpaki, żelaza i stali. 4592

Cenniki na żądanie.

Kilian, Bydgoszcz, Jagiellońska 17.

Wentylatory

na każde ciśnienie i każdą wydajność

dostarcza

Fabryka Maszyn Górniczych

3296 **Katowice-Załęże.**

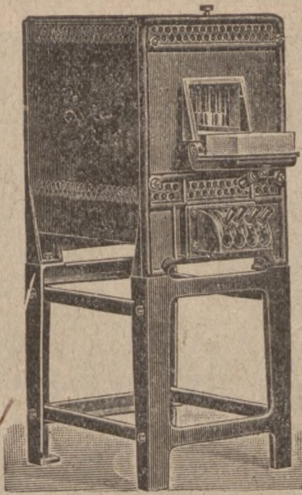
Manometry · Termometry Pyrometry - Wakummetry

reduktory do gazów, a także naprawy i przeróbki wszelkiego rodzaju aparatów kontrolnych. oraz artykuły masowe fasonowe z różnych metali wykonuje 4040

Fabryka manometrów i warsztaty mechaniczne

J. Łańcucki i Syn

w Sosnowcu, ul. Warszawska 10 - Tel. 29.

Piece elektryczne

do wyżarzania i hartowania D. R. P.

Elektryczne suszarnie

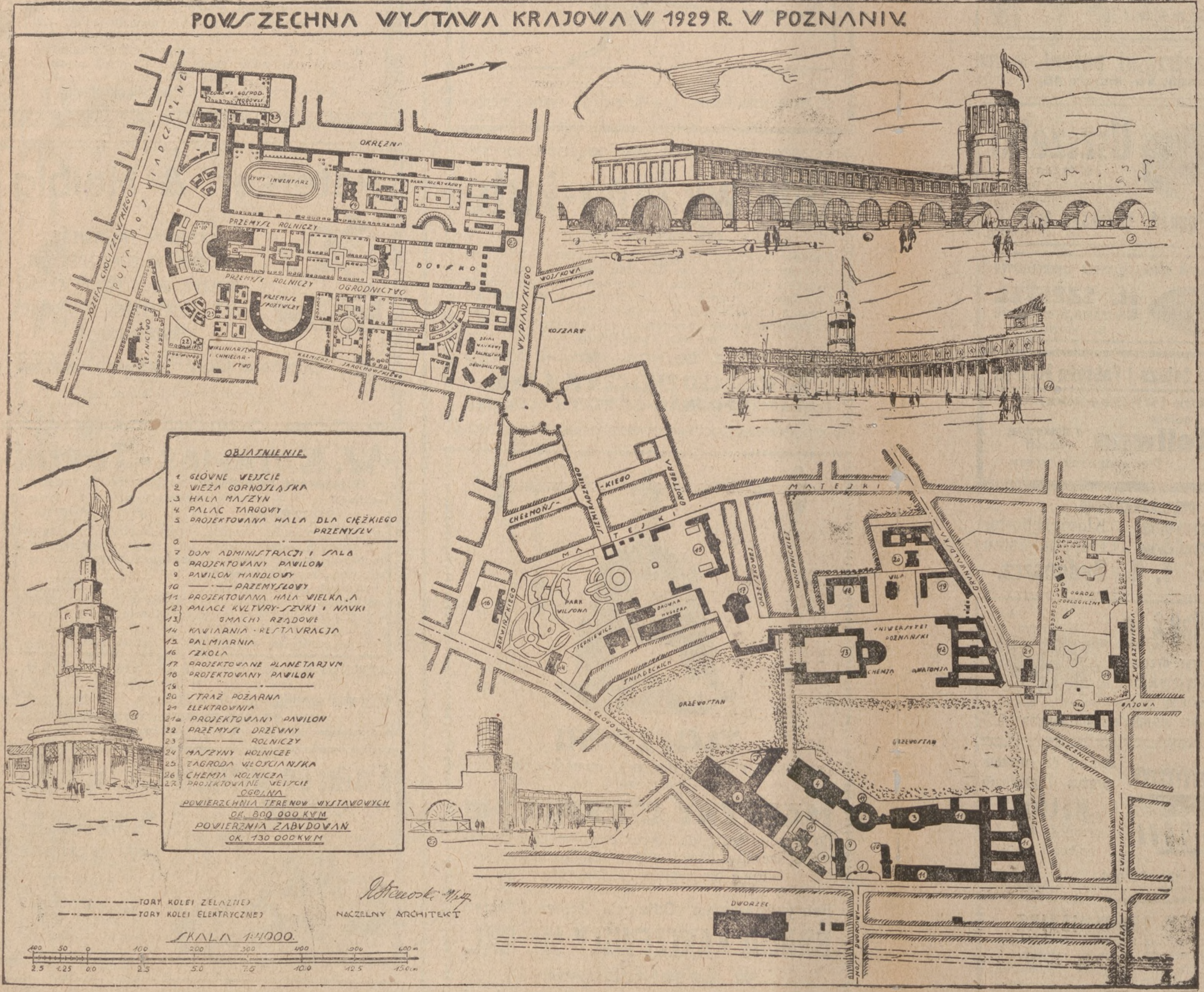
D. R. P. 3584

Prospekty i oferty na żądanie natychmiast gratis.

Generalna reprezentacja

L. Jakubowicz i S-ka
Sosnowiec, Dęblińska 7

Plan sytuacyjny Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu w 1929 r.

Powszechna Wystawa Krajowa (Poznań 1929) zajmie tereny obecnych Targach Poznańskich (ca 92 000 kwm), dalej grunty, grupujące się około gmachów uniwersyteckich chemji i anatomji (ca 90 000 kwm), następnie z jednej strony obszary Ogrodu Zoologicznego, z drugiej Park Wilsona, wreszcie tereny wystawy rolniczo - przemysłowej, liczące 300 tys. kwm obszaru.

Myślą przewodnią wydziału technicznego było stworzenie architektonicznej całości z gmachów już istniejących, nie noszących charakteru jednolitego, i z nowych, powstać mających pawilonów. Zaprojektowany ogromny pawilon, na północ od Wieży Górnośląskiej, zajmie około 20 000 kwm przestrzeni, a wraz z istniejącą już halą maszyn z jednej strony i pawilonem przemysłowym z drugiej — stworzy obszerny plac z kolumnadą, piękną fontanną i wysokim pilonem świetlnym w pośrodku. Przylegać będzie do ulic Głogowskiej i Bukowskiej i do cmentarza parafji św. Marcina. W narożnikach tych ulic oraz w osi hali maszyn zaakcentowano osobne wejście i wysmukłą wieżę, jako drogowskaz dla zwiedzających, a przybywających na wystawę od strony miasta.

W Wieży Górnośląskiej urządzona będzie restauracja główna i kawiarnia na parterze i 1 piętrze. Równocześnie powstaną kryte połączenia parterowe Wieży Górnośląskiej z Halą Maszyn i Pałacem Targowym, a w przybudówkach tych umieszczone zostaną umywalnie, fryzjer, sprzedaż widokówek, poczta, P. K. O., Czerwony Krzyż, biuro informacyjne i t. d. Ponadto Wieża Górnośląska będzie wieczorem objektem iluminacyjnym, na co specjalny projekt jest w opracowaniu.

W kierunku południowym od Wieży Górnośląskiej, plac zostanie zamknięty imponującym gmachem wystawowym, zaopatrzonym w krany i zwrotnice, a zajmującym około 11 000 kwm i przeznaczonym dla ciężkiego przemysłu. Do gmachu tego zamierza się doprowadzić tor kolejowy celem łatwiejszego dowozu ciężkich eksponatów.

Projektowanem jest rozszerzenie ul. Głogowskiej i mostu Dworcowego, przyczem rozszerzenie mostu byłoby tylko prowizoryczne. Tereny przy Wieży Górnośląskiej łączą się szeroką ulicą z t. zw. placem Dahmera oraz sąsiedniemi parcelami przy ul. Śniadeckich, gdzie powstały nowe wymienione już wyżej gmachy uniwersyteckie, będące na ukończeniu. Tam właśnie znajdzie pomieszczenie dział kultury i sztuki.

Do wyżej wymienionych gruntów przylega Park Wilsona, łącznikiem będzie placyk, na którym stanie projektowane planetarjum. W parku samym powstanie nowa palmarnia o charakterze nowoczesnym oraz kilka innych większych i mniejszych pawilonów. Na terenie parku buduje Magistrat gmach, przeznaczony dla Dyrekcji Ogrodów Miejskich, z dużą kawiarnią na dole. Wyjście z Parku Wilsona na ulicę Matejki skieruje zwiedzającego wprost na wystawę rolniczo - przemysłową w dzielnicy Św. Łazarskiej.

Cała wystawa mieć będzie za tło zieleń trawników i barwność parterów i klombów.

Naczelnym architektem Powszechnej Wystawy Krajowej jest radca budowy, inżynier architekt Roger Sławski, współpracownikami jego zaś pp. Jerzy Müller, inżynier - architekt, główny kierownik budowli oraz architekt Stefan Sawicki.

Termin składania prac konkursowych na znak Powszechnej Wystawy Krajowej przedłużony został do 1. 9. r. b.

Poważne źródła dostawcze

Dla automobilistów
„VULCAN ELECTRO" Elektryczny aparat wulkanizacyjny w podróż i do użytku warsztatowego poleca
W. Narożny i S-wie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 5/16
Telefon 2658. 3337c

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynow., kotły, zbiorniki do wody, mleka itp.
poleca **J. Wiśniewski, Zakł. Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Tel. 268-19** 3195

Śruby „HELIOS" do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane. Wszelkie części fasonowe mos. **Poznań, Rynek Łazarski 8. Tel. 6543.** (2967

Narzędzia precyzyjne Przekroje (szynty), matryce (sztance), formy i tłocznie do fabrykacji artykułów masowych z metalu, celuloidu, papieru, skóry, jako też do artykułów chemicznych, mydła, pasty etc. wykonuje na zamówienie. **Dostarczam i wykonuję** artykuły masowe podług wzoru sztancowane, tłoczone i dęte. **Wykonuję wszelkie prace tokarskie** po cenach umiarkowanych. Za fachowe i wzorowe wykonanie gwarantuje długoletnia praktyka zagraniczna. **JAN ŁAZAROWICZ i S-ka, POZNAŃ, ul. Mostowa 15.** 2687

Szkło okienne, kit szklarski, djamenty do rżnięcia szkła
poleca hurtownie **M. WARM, Gniezno** 4497

Hurt. rowerów, 4313 oraz wszelkich części rezerwowych. Wirówki, Butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

Wiertarki szybkobieżne
słupkowe do 15 m/m ⌀ stołowe do 8 m/m ⌀ 3615f
Tow. Akc. „WIEPOFANA" Poznań-Dąbrowskiego 81 - tel. 61-56

Fabryka wyrobów aluminiowych w Drawskim-Młynie (Wlkp.) dostarcza
łyżki i łyżeczki aluminiowe

Kolana karbowane, rury do kuchen
oraz klamerki do pantofli 4402
poleca jako swą specjalność po cenach konkurencyjnych
M. Leszczyński, Włocławek, Kościuszki 24.

Wolne miejsce.

Plomby ołowiane w różnych wielkościach i w każdej ilości poleca 2866
Stec & Lisowski, Fabryka plomb, **Toruń**, Kochanowskiego 1a

Artykuły oświetleniowe naftowe i gazowe
4578 **hurtownie.** — ST. CICHOCKI, Poznań, Woźna 20. Tel. 53-38.

VULKAN rozczyn gumowy i płótno gum. (Gummilösung) wyrabia w najlepszym gatunku **GUMY** Poznań, ulica 27 Grudnia 15 3790

ARMATURĘ żeliwną, stalową i bronzową, jako to: wentyle, krany i zasuwy wszelkich typów, inżektory, manometry i t. p. do przewodów na parę przegrzaną i nasyconą
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49.
2925c

Oliwiarki do wszystkich celów 4538
W. Gierczyński i S-ka
POZNAŃ, św. Marcin 13
Tel. 1885.

Zamki, zapory i zatrzaski patent. do drzwi
FERROPOL Sp. z o. o. **Poznań, Św. Marcin 46.** 3974

Uszczelki
skórzane
do armatury wodnej
wykonuje
A. Krawczyk, Poznań, Łazarska 1.
4278

PRACOWNIA DJAMENTÓW DO RŻNIĘCIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH 4029

H. SZEFTEL
Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.

Drawska Odlewnia żelaza i Fabryka Maszyn
Drawski-Młyn (Wielkopolska)
poleca
odlewy żeliwne o doskonałej jakości
2902 Dostawa terminowa. Piec codziennie czynny.

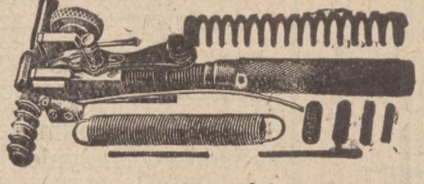
Zamki meblowe 4311
Zawiasy taśmowe (Klavierbänder)
Szyny do schodów (Treppenleisten)
Fabryka „Fema" T. A., Bydgoszcz.

E. Pitak & Co.
fabr. wyr. drzewn.
Bydgoszcz,
ul. Zduny 18/19 tel. 353

Specjalność: fabrykacja masowa wszelk. artykuł. domowych. 4431

Aparaty do robienia sprężyn spiralnych
„HELIOS"
od 0,2 do 12 mm
grubości drutu
W Gierczyński i Ska. Poznań. 4539

PASY TRANSMISYJNE
skórzane oraz z sierści wielbłądziej, specjalne do napędu młockarń i wszelkie inne artykuły techniczne poleca ze składu 4490
St. Duchowski - Biuro inżynierskie
Tel. 32-26 Poznań, Al. Marcinkowskiego 1.

Rozbudowa miast na Zachodzie.

Wystawa mieszkaniowa „Die Wohnung" w Stuttgardzie. — Jak przedstawiała się wystawa? — Sposób finansowania rozbudowy miast w Niemczech.

Przed niedawnym czasem powrócił z dłuższej podróży, odbytej po Niemczech i Szwajcarji w związku z międzynarodowemi zjazdami radzącemi nad rozbudową miast prezydent m. Katowic, p. Górnik.

Z jego to oświadczeń podajemy niżej szereg ciekawych szczegółów o wystawie mieszkaniowej w Stuttgardzie i o przyczynach, które wpływają na pokonanie trudności mieszkaniowych na Zachodzie a wstrzymują ruch budowlany u nas.

Otóż wystawa mieszkaniowa „Die Wohnung" w Stuttgardzie pod względem technicznym została urządzona wzorowo, zaznajamiając zwiedzających ją z postępami techniki w budowie i urządzeniu mieszkań oraz ze sposobami rozwiązania problemów budowlanych. Podzielono ją na trzy części, z których największe zainteresowanie wywołała kolonja domów mieszkalnych bardzo praktycznie umeblowanych.

Na tę kolonję złożyło się 60 domów, których budowę podjęło miasto w związku z wykonaniem planu budowlanego na rok 1926-27. Domy te po urządzeniu i umeblowaniu zostały później przeznaczone dla celów wystawy z tem jednak zastrzeżeniem, że następnie będą służyć jako mieszkania prywatne, przyczem architekci, którzy budowali te domy, musieli ograniczyć kwoty budowy do pewnej ustalonej wysokości i w tych granicach starać się wykonać dom jak najsolidniej i najpraktyczniej. Właśnie z powodu ujęcia sprawy z czysto praktycznej strony i naogół bardzo pomyślnego rozwiązania trudności, które się nastręczały, przez pięćdziesięciu różnej narodowości architektów, dział ten pouczył dobitnie, jak stosunkowo tanim kosztem można dom solidnie wybudować i urządzić.

Druga część wystawy mieszkaniowej umieszczona została w szeregu budynków, gdzie zgrupowano materjały techniczne, nowości i t. p. z zakresu budowy domów i ich urządzenia wewnętrznego. Najrozmaitsze firmy wystawiły tam: urządzenia instalacyjne do gazu i elektryczności, urządzenia kuchenne włącznie ze sprzętami i naczyniami kuchennemi, wyroby szklane, szyby, lustra i t. p., wyroby drewniane, potrzebne do budowy domów, meble, tapety, lampy, linoleum, dalej wyroby ceramiczne (np. dachówki), farby techniczne, gaśnice i t. d.

Trzecia wreszcie część wystawy została poświęcona planom i modelom domów. Celem jej było dać przegląd stanu i postępów budownictwa u różnych narodów, to też została tam wystawiona wielka ilość planów i modeli najnowszych budowli, co oczywiście budziło wielkie zainteresowanie, szczególnie fachowców.

Oglądając wystawy oraz przejeżdżając przez Niemcy czy też inny kraj na Zachodzie, widzi się, że tam w szybkiem tempie postępuje rozbudowa miast i osad w przeciwieństwie do tego, co się dzieje u nas. Szukając przyczyn tego smutnego stanu w Polsce, dochodzi się do przekonania, że w znacznej mierze winnemi tu są: wadliwe ustawy i brak pomocy ze strony państwa.

W całej Polsce oprócz Śląska, gdzie ustawodawstwo jest odmienne, istnieje podatek od lokali w myśl „ustawy o tymczasowem uregulowaniu finansów gminnych", wprawdzie bardzo niski, ale w całości wpływający do kas gminnych na cele budowy. Na Śląsku natomiast został stworzony „fundusz gospodarczy", z którego wpływy idą na rzecz Skarbu Śląskiego. Z tego funduszu mogą być udzielane pożyczki zwrotne i oprocentowane. W ten sposób gminy nie mogą rozwinąć odpowiedniej akcji budowlanej, rozporządzając tylko temi pożyczkami, zresztą dość skąpemi, bo wpływy do Skarbu Śląskiego z podatku na rzecz funduszu gospodarczego są bardzo niskie w porównaniu do zagranicy.

Tymczasem np. w Niemczech właściciel domu dostaje 120 proc. przedwojennego czynszu i z tego płaci 40 proc. podatku od lokali, a nawet podatek ten ma być obecnie podwyższony na 48 proc. Z wpływów uzyskanych z tego źródła mniejsza część idzie na cele opieki społecznej, reszta na rozbudowę miast, dokonywaną przez Rzeszę, państwa związkowe, instytucje komunalne albo nawet przez osoby prywatne, którym udziela się długoterminowych, bardzo nisko oprocentowanych pożyczek.

—p—

Przywóz kostki brukowej z zagranicy.

Kostki te zwalnia się od cła. — Maszyny natomiast mają być oclone.

Wskutek niedostatecznej rozbudowy naszych kamieniołomów, jesteśmy zmuszeni sprowadzać kostkę brukową z zagranicy, głównie z Czech i Niemiec. Szczególnie Śląsk sprowadza jej bardzo wiele.

Słuszną jest rzeczą, ażeby przywóz tych kostek był zwolniony od cła przywozowego. Tak się też dzieje!

Przywóz kamieni brukowych z zagranicy będzie trwał tak długo, dopóki nasi przedsiębiorcy prywatni i komuny nie rozbudują swych kamieniołomów do tego rozmiaru, że całe zapotrzebowanie kostki brukowej w kraju będziemy mogli sami w pełni pokryć. To też ze wszystkich sił dążyć należy do ułatwienia rozbudowy tych kamieniołomów. Rozbudowa zaś ta i wzmożenie produkcji będzie tem szybsza, im więcej maszyn najnowszej konstrukcji w tych kamieniołomach postawimy.

Tych maszyn — niestety — w kraju jeszcze nie wyrabiamy i musimy je sprowadzać z zagranicy. Rzecz jasna, że jeśli zwalniamy od cła kamienie brukowe, sprowadzane z zagranicy, to tembardziej należałoby uwolnić od cła wszelkie maszyny, sprowadzane z zagranicy celem rozbudowy naszych kamieniołomów.

Niestety, nie zawsze tak się dzieje.

Pewien przedsiębiorca kamieniołomów krajowych z Katowic, jak informuje „Polonja", zakupił maszyny, przy których pomocy będzie mógł znacznie powiększyć swą produkcję i sprowadza je z zagranicy. W tym celu wystąpił do Ministerstwa Skarbu w Warszawie o ulgę celną i ulgi tej nie otrzymał.

Takie postępowanie wydaje nam się niezrozumiałem. Nietylko że nie ułatwia ono rozwoju naszych kamieniołomów, lecz pośrednio przyczynia się do tego, że nadal zmuszeni jesteśmy sprowadzać kostkę brukową z zagranicy.

—p—

Glazury i emalje.

(Dokończenie).

Po wykonaniu pobiałkowania (Gründierung) i po wyschnięciu pobiałki możemy zaraz glazurować. Właściwy kolor szkliw jest tem widoczniejszy im pobiałka jest czyściejszą, dlatego przy pobiałkowaniu musimy unikać kurzu. Najlepiej wychodzi glazura na wyrobach z gliny białej lub pobiałkowanej, gdyż na glinie czerwonej kolor szkliwa zmienia się. — Jako przykład dobrych glazur dla kaflarstwa i garncarstwa służyć mogą następujące glazury:

czerwona:
12 części glejty ołowianej,
9 części piasku kwarcow.
2 części siarczanu żelaza.

jaskrawo-czerwona:
11 części glejty ołowianej,
8 części piasku,
3 cz. antymonu siarkowego,
2 części siarczanu żelaza.

niebieska:
12 części glejty,
9 części piasku,
4 części soli kuchennej.
1½ smalty,

niebiesko-zielona:
12 części glejty,
9 części piasku czystego,
4½ piasku nieoczyszczonego,
1 tlen. miedzi,
1 tlen. smalty,

żółta:
12 części glejty,
6 części piasku,
6 cz. antymonu siarkaw.

jasno - żółta:
10 części glejty,
5½ części piasku,
2 części antymonu siarkawego,
1 cz. żuzli żelaznych,

siwa:
12 części glejty,
9 części piasku,
1½ części manganu,
1½ części tl. miedzi,

czarna:
15 części glejty,
10 części piasku,
4 części manganu,
¼ tl. miedzi,

II. niebieska:
6 części szkła białego,
2 części sody,
1¼ części boraksu,
1 część minji,
1 część kości palonych do białości,
½ części saletry,
½ części tl. kobaltu.

I. biała:
5 części glejty,
5 cz. gliny porcelanowej lub:
25.5 części piasku białego,
22 części boraksu,
4 cz. gliny porcelanowej,
½ części sody,
4½ cz. tynkalu (rodzaj boraksu),
¼ części kobaltu,

niebiesko-cynamonowa:
10 części glejty,
10 części piasku,
3 części braunsztynu.

II. zielona:
10 części glejty,
10 części piasku kwarc.,
1 części koperwasu miedzianego,

czerwona III.:
10 części glejty,
10 części kwarcu,
4 cz. siarczanu żelaza.

żółta III.:
10 części glejty,
10 części piasku,
1 cz. tl. żelaza lub
6 cz. dwuchromianu potasu

kości słoniowej:
100 części białej glazury,
2—3 cz. tlenku żelaza lub
7—10 części soli rutilu,

szmaragdowa:
12 części szkła białego,
6 części sody,
2 części minji,
2 części saletry,
⅜ tlenku żelaza,

czerwona IV.:
6 części siarczanu żelaza topi się z 4 części ałunu, gdy woda wyparuje tygiel nakrywa się i ogrzewamy silnie, aż do otrzymania proszku czerwonego, którego bierze się 1 część na 3 części glazury, składającej się:
z 3 części piasku,
1 cz. słonińca (rodzaj talku),
2 części ałunu,
2 części soli,
6 części minji,

zielona III.:
18 części glejty,
10 części piasku,
4 części soli,
1—2 cz. popiołu miedzi,

zielona IV.:
60 części glejty,
40 części piasku,
20 części soli,
1—2 tl. miedzi,
lub V.:
24 części glejty,
20 części piasku,
2 części tl. miedzi,
1 cz. smalty.

Glazura ta ma barwę między kolorem zielonym a niebieskim. Zależy to od ilości smalty lub miedzi.

żółta IV.:
a { 10 cz. tlenku ołowiu,
10 cz. miji,
10 cz. tl. antymonu,
b { 20 cz. piasku,
15 c. soli kuchennej.

Mieszaninę „a“ praży się i miele, zaś mieszaninę „b“ stapia się, poczem obie miesza się.

Ponieważ częściej otrzymać można siarczek antymonu, aniżeli tlenek antymonu więc robi się go samemu: siarczek antymonu gotuje się w kwasie solnym, a otrzymany roztwór wylewa się do naczynia, w którem jest dużo wody. W wodzie tej wydziela się natychmiast antymon jako ciężki biały proszek, który na filtrze zbiera się i suszy.

niebieska III.:
120 części glejty,
90 części piasku,
40 części soli,
15 części smalty,

brunatna:
48 części glejty,
36 części piasku,
1 części tl. miedzi,
6 części braunsztynu lub
20 części glejty,
10 części piasku,
15 części szkła zielonego z butelki,
5—10 części braunsztynu,

czerwona VI.:
24 części glejty,
18 części piasku,
3—4 cz. witrjolu żelaza lub
48 części glejty,
32 części piasku,
12 części siarczku antymonu,
8 cz. witrjolu żelaza,

czekoladowa:
1 część tl. ołowiu,
3 części kwarcu,
1 część smalty,
⅛ część braunsztynu,

czarna:
15 części tl. ołowiu,
10 części krzemienia,
4 części braunsztynu,
½ części tl. miedzi.

W zakończeniu mojej pracy pozwalam sobie prosić pp. Kolegów Ceramików o wzięcie udziału w nadsyłaniu swych fachowych elaboratów, aby nasz dział ceramiczny mógł się przeobrazić w samodzielne pismo tygodniowe, które wkrótce zamierza WPan Gustowski, kierownik Tow. Wyd. „Kupiec“ w Poznaniu, Wielka 10 własnym kosztem wydawać, za co złożymy Mu dzięki gorące.

Lublin, w lipcu 1927 r.

K. Tokarz, ceramik.

Przebudowa szos.

Ciągle zwiększający się ruch kołowy w okolicach stolicy oraz większych miast Polski zmusił Ministerstwo Robót Publicznych do zwrócenia bacznej uwagi na zaniedbane w najwyższym stopniu drogi bite tych rejonów. Okazało się, że dotychczas używany materjał zbyt prędko się zużywa, wobec czego w roku przyszłym wszystkie jezdnie w pobliżu Warszawy i Łodzi zostaną wyłożone kostką kamienną. Na inwestycje te pragnie Ministerstwo uzyskać 3 milj. 300 tys. złotych.

Klinkier przy budowie dróg bitych.

Wobec braku materjałów kamiennych dla budowy dróg bitych Min. Robót Publicznych w przyszłym roku zwróci specjalną uwagę na wyrób klinkieru (cegła specjalnie na ten cel palona). Nie jest wykluczonem, że władze przystąpią do budowy klinkieru na terenie woj. lubelskiego, gdzie specjalnie brak kostki kamiennej daje się odczuwać. Nadmienić również należy ,że projekt budżetu Min. na rok przyszły na cele produkcji klinkieru i ulepszenia kamieniołomów przewiduje 2½ milj. złotych.

Zwyżka cen cementu w Belgji.

Z dniem 1-m bieżącego miesiąca zanotowano w Belgji nową podwyżkę ceny cementu, a mianowicie o 10 franków belgijskich na tonie. Zapotrzebowanie w Belgji wzrosło wobec rozwoju ruchu budowlanego mniej więcej o 30%. W związku z tem daje się zauważyć duży wzrost produkcji w cementowniach belgijskich.

A w Rosji Sowieckiej?

W przemyśle cementowym Z. S. S. R. w związku z rozporządzeniem przewodniczącego Sownarchoza Kujbyszowa, skracającem tydzień pracy do 3 dni, nastąpił zatarg, grożący przekształceniem się w strajk. Dopiero odwołanie przez Kujbyszowa jego rozporządzenia zlikwidowało zamierzone bezrobocie. Mimo to kryzys w przemyśle cementowym ze względu na zwężenie rynku zbytu trwa dalej.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Bydgoszcz, 13. 8. Ceny hurtowe w zł loco Bydgoszcz. Papa Nr. 80 — 11,10, Nr. 100 — 9,30, Nr. 125 — 7,50, Nr. 150 — 6,40, Nr. 200 — 5,20 za 10 metr. kw. Papa izolacyjna 2,50 za 1 metr. kw. Smoła z węgla kamiennego 40,50, smoła drzewna I gat. 55, smoła drzewna II gat. 32 za 100 kg. netto, lepsza 39,50, Carbolineum 52, Cement 20,50 za beczkę 180 kg. Kreda 16 za 100 kg. netto, Wapno 3,40 za 100 kg. loco wapienniki, gips murarski 7,20, gips sztukatorski 8,20 za worek 75 kg., trzcina 4,50 za rolkę, cegła 60 za 1 000 sztuk loco cegielnia, cegła szamotowa 0,40 za sztukę, dachówka 90 za 1 000 sztuk loco cegielnia, papiaki 18,30, trzciniaki 18,30 za 16 kg., splisy 4,50 za 1 000 sztuk. Tendencja ożywiona.

CEMENT.

Warszawa, 13. 8. Zapotrzebowanie wsi oraz okręgów rolnych w dalszym ciągu jest słabe. Większe ożywienie panuje w miastach wobec przeprowadzanych remontów i przeróbek. Ceny są niezmienione i przedstawiają się następująco: Warszawa zł 8,30, Wilno 9,05, Kraków 7,40, Lwów, 8,60, Poznań 8,35 za 100 kg. cementu brutto bez opakowania loco stacja odbiorcza.

ASFALT I KOSTKA BRUKOWA.

Kraków, 13. 8. Na rynku asfaltu nastąpiło ostatnio lekkie ożywienie, które jednakże nie może naprawić strat, jakie poniósł przemysł asfaltowy w sezonie wiosennym i z początkiem lata, wskutek strajku budowlanego i długotrwałych deszczów. Wytwórnie asfaltu opierają się w tym roku, podobnie jak w poprzednim, na zamówieniach rządowych i komunalnych. Konkurencja duża, dlatego też ceny mają tendencję wybitnie zwyżkową. Ostatnio spadły one pomimo podrożenia surowców, z których są wyrabiane, znowu o 10 procent. Najbardziej używany jest asfalto - beton, mniej natomiast asfalt prasowany na gorąco.

Asfalt budowlany cieszy się od kilku tygodni dość znacznym popytem. Warunki sprzedaży są indywidualne. Więksi odbiorcy prywatni otrzymują przeważnie kilkumiesięczny kredyt, mniejsi płacą większą część gotówką. Instytucje rządowe i komunalne płacą przeważnie gotówką po ukończeniu robót.

Kamienie brukowe znajdują się w dostatecznej ilości w kraju, natomiast t. zw. kostkę brukową sprowadzamy w większych partjach z Niemiec i Cech, ponieważ nasze kamieniołomy nie są do tego stopnia rozbudowane, ażeby mogły pokryć całe zapotrzebowanie wewnętrzne kostki brukowej. Maszyny do produkowania kostki sprowadzamy z zagranicy. — Ostatnio zwrócili się podobno właściciele kamieniołomów do sfer miarodajnych z petycją o zwolnienie maszyn od cła. W ten bowiem sposób mogłyby łatwiej nastąpić roz:zerzenie i ulepszenie wytwórni kamieni brukowych.

Z RYNKU HUTNICZEGO.

Katowice, 13. 8. Rynek wewnętrzny w związku z ogólnem polepszeniem się konjunktury żelaznej był w I-szej połowie rb. pojemniejszy, niż w I półroczu roku ubiegłego. Jednak zbyt w II kwartale był już znacznie mniejszy niż w I. Ogólny stan zamówień syndykatu na I półrocze ub. roku wykazuje: żelaza sztabowego, taśmowego i uniwersalnego 100,155 ton, drutu walcówki 21 390 ton, żelaza formowego 24 155 ton, półwytworów 20,810 ton, blachy grubej 12,130 ton, cienkiej 39 295 ton, nawierzchni kolejowej 52 340 ton, materjału kowalnego 6 640 ton. Główną część zamówień krajowych dostarczają koleje, które w czerwcu zabrały 18 000 ton nawierzchni żelaza 2 000 ton żelaza sztabowego.

Od czerwca jednak zamówienia są coraz mniejsze. W dziale blach cienkich zbyt obecnie jest bardzo utrudniony, bowiem cynkownie zakupiły potrzebne im ilości już w poprzednich miesiącach, nieco lepiej przedstawia się sytuacja w dziale surówki. Na rynku wewnętrznym surówki jest większy popyt wskutek ustania dowozu złomu z Niemiec. Eksport Polski możliwy jest tylko przy znacznych stratach w cenie eksportowej, przyczem Rumunja, jak i przedtem, jest głównym rynkiem odbiorczym.

METALE I WYROBY METALOWE.

Berlin, 13. 8 Ceny w markach niemieckich za 100 kg. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz cif Hamburg Hamburg, Brema lub Rotterdam (za 100 kg.) 127¾, Miedź rafinada 99—99,3% 120—123. Oryginalny miękki ołów hutniczy na sierpień 64½—67½.

N. York, 12. 8. Zamknięcie. Cts za 1 lb. Miedź Lake loco 13½, — Elektrolyt 13³/₈, cyna Straits loco 64⁷/₈, — 99% loc ..4¹/₈, ołów N.-York loco 6,75, — East St. Louis loco 6,40, cynk N.-Y loco 6,40, aluminjum 98—99% 26, nikiel w sztabach 35, blacha biał. ..½ dol. za 100 lbs.

Warszawa, 13. 8. Dom Handlowy A. Gepner w Warszawie, ul. Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne w złotych za 1 kg.: cyna Banca w blokach 15,00, ołów hutniczy 1,35, cynk 1,50, blacha cynkowa zasadn. 1.66, antymon 3.25, aluminjum hutnicze 5.25, blacha miedziana zasadn.: 4,41, blacha mosiężna zasadn. 3,70—4,20.

Nowy Bytom, 13. 8. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte, P. G. S. — reprezentacja Spółka Akcyjna Józef Wdowiński w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł, loco stacja Nowy Bytom.

Bielsko - Biała, 13. 8. Belki żelazne dwuteowe 44, — korytkowe 44, żelazo bednarskie 52, — płaskie 43, żelazo okrągł. 43, stal resorowa 110, blacha cynkowa 158, — ocynkowana 125, drut 80 do 160 zł, ołów miękki 140, cyna 1 800, cynk 158, miedź 560. Ceny za 100 kg.

HACELE.

Sosnowiec, 13. 8. Hacele „Podkowa" notuje za Nr. 6 zł 6, Nr. 8 zł 7,50, Nr. 10 zł 9, Nr. 12 zł 10. Tendencja spokojna.

METALE SZLACHETNE

Berlin, 13. 8. Srebro ca 0,900 w sztabach 74½—75½ RM. za 1 kg. Złoto w woln. obrocie 2,80—2,82, Platyna w woln. obrocie 8—9 RM. za gram.

Londyn, 13. 8. Zamknięcie. Srebro 25⁵/₁₆, — na dostawę 25³/₈ d. za 1 uncję, Złoto 84,11½ sh. za 1 uncję.

N. York, 12. 8. Zamkn. Srebro zagr. 54 cts. za 1 oz (= 31,1 gr.).

ZŁOTY W DNIU 13 SIERPNIA 1927 ROKU.

Zurych przekaz 58,00, **Londyn** przekaz 43,50, N. York przekaz 11,20, **Ryga** przekaz 63,00.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

Sprzęgło napędne Waap'a.

Przy przenoszeniu siły z jakiegokolwiek silnika na maszynę pędzoną (np. obrabiarki lub tp.) używa się jak wiadomo najrozmaitszych elementów pośrednich.

Jeżeli maszyna pędzona wykonuje pracę przy stałej szybkości, wystarczy zastosowanie jako elementu pośredniego zwykłego sprzęgła, za pomocą którego łączy lub wyłącza się dowolnie silnik i maszynę pędzoną. Dla uniknięcia wstrząśnień przy włączaniu maszyny pędzonej używa się zazwyczaj sprzęgła ślizgowego. Inaczej rzecz się przedstawia o ile maszyna pędzona ma pracować ze zmienną szybkością. Istniejące dotychczas sprzęgła nie pracowały w cytowanym wypadku bez zarzutu.

Warunki, które sprzęgła do tych celów użyte — spełniać muszą, są następujące:

1. Regulowanie ilości obrotów musi być dowolne i powinno dozwalać na uzyskanie skali obrotów od zera stopniowo aż do pełnej ilości (np. 1000).
2. Regulowanie takie odbywać się winno bez trudności, podczas pełnego biegu złączonych elementów i bez wyłączania silnika chociażby na moment.
3. Pomijając straty na tarcie, przy każdej stosowanej ilości obrotów uzyskiwaną powinna być całkowita pełna wydajność.

Nadto napędnie tego rodzaju posiadać powinny następujące własności:

1. Powinny się dać zastosować do przenoszenia tak wielkich, jak i małych sił.
2. Dawać dostateczną rękojmię pewności także przy nieustannym i trwałym biegu.
3. Wymiary i ciężar takich sprzęgieł nie powinny być wielkie, a koszty nie powinny przekraczać umiarkowanej sumy.

Pomijając usiłowania konstrukcyjne innych kierunków, konstrukcje z zastosowaniem płynów budowane w ostatnich czasach w zastosowaniu do tego rodzaju napędni posiadały ten błąd, iż wraz ze zmniejszeniem szybkości obrotów zmniejszała się i wydajność.

Brakom tym zapobiega w zupełności sprzęgło napędne hydrauliczne inż. F. Waap'a, który swojego czasu założył Towarzystwo badania sprzęgieł napędnych motorów w Dreźnie, a któremu po długich i uciążliwych studjach udało się je skonstruować. Sprzęgło jest chronione licznemi patentami.

Zasadniczą różnicą tego sprzęgła napędnego od innych — jest zastosowanie energji odpowiednio wywołanego ciśnienia płynu, a nie jak dotychczas energji przepływu ze znanemi właściwemi jej niedomaganiami. Wielkość wywołujących ciśnienie płaszczyzn stoi w prostym stosunku do każdorazowej ilości obrotów, a w odwrotnym do różnicy szybkości, to znaczy do szybkości z jaką pracują płaszczyzny ciśnień. Każdej ilości obrotów odpowiada pewne stałe ciśnienie płynu, wywoływane czynnością sprzęgła napędniowego.

Zastosowanie przy niem nowej tej zasady dało w praktyce doskonałe wyniki.

Sprzęgło składa się z dwu części, — wewnętrznej napędzającej i zewnętrznej pędzonej. Oprócz tych dwóch głównych części, obracających się z rozmaitemi szybkościami, nie posiada sprzęgło to napędne żadnych innych części, w których utracaną mogłaby być siła na tarcie. Obydwie części spowodowują wspólnie przy swym obrocie zmiany ciśnień oleju w pierścieniowej przestrzeni ciśnieniowej w ten sposób, że umieszczone tutaj łopatki przeciwstawiają płynowi raz większą, drugi raz mniejszą powierzchnię uchwytu.

Ogólnie opisane sprzęgło napędne inż. Waap'a posiada — stosując nową zasadę działania — doniosłe znaczenie przy stosowaniu ekonomiczniejszych silników, a konstruktorom daje możność dalszego podnoszenia sprawności budowanych silników.

Inż. Sz.

Nowe hamulce pneumatyczne do samochodów.

Przemysł samochodowy zawdzięcza swój rozwój coraz częściej wprowadzanym ulepszeniom.

Zastosowanie wozów przyczepnych, szybkość jazdy na dalsze odległości, pomimo znacznych ciężarów, wysunęła tę lokomocję na pierwszorzędne miejsce.

Brak jednak działających szybko hamulców, obawy przed wypadkami utrudniały pożądaną wzmożoną szybkość jazdy.

Dotychczasowe hamulce, działające tylko na tylne osie, wobec przewożonych większych ciężarów i niewystarczającej siły powożącego, okazały za słabą odporność.

Nowy wynalazek pneumatycznego hamulca „Knorr", działający jednocześnie z równą siłą na wszystkie cztery koła, usuwa te trudności, bo powstrzymuje momentalnie ruch bez względu na ilość przyczepnych wozów.

Mały pneumatyk przy hamulcu, pobudzany przez ruch wałka sterowego motoru, wtłacza powietrze przez pompę ssącą w obydwa zbiorniki tłoczące. Cylindry hamulcowe przy każdem kole wozu maszynowego, jak również przy kołach przyczepnych wozów, po naciśnięciu pedału działają natychmiast na hamulce i wstrzymują zapęd ruchu i obrotu kół.

Przy postoju, oprócz maszynowego wozu, cylindry opróżniają się, ale utrzymują przez zgęszczone powietrze nacisk na przyczepne wozy.

Siła wstrzymująca oddziaływa najpierw na tylne koła, przez co zderzenie się wozów jest wyklu-

czone, a sprzężenia wozów pozostają zawsze w normalnem napięciu. Przy silniejszem naciśnięciu przyrządu pedałowego naparcie wędzideł się wzmaga i pociąg staje natychmiast. — Odrzut jest wykluczony.

Aby podczas gołoledzi uniknąć ślizgania wozów, powożący może za pomocą otwarcia kranu zablokować przednie koła wozu maszynowego.

Przyczepne wozy łączą się przez skórzane lub gumowe rękawy oplecione drutem, a w razie przedarcia tychże, pociąg siłą dwucylindrowego hamulca natychmiast staje.

Hamulce te nadają się oprócz do wozów ciężarowych, także do wielkich omnibusów, a przy swej szybkiej jeździe, dają podróżującym możliwe bezpieczeństwo.

Należy jeszcze zwrócić uwagę, że przez dalsze zastosowanie załączników aparat może służyć do napełniania kiszek, uruchomienia sygnałów ostrzegawczych i piasecznic zasypujących gołoledź.

St. Kr.

Ostatnia Konferencja Genewska a budowa okrętów.

Konferencja waszyngtońska i ostatnia genewska stały się dla konstruktorów okrętowych zewnętrznym bodźcem do zainteresowania się ponownie lekkiemi stopami dla budowy okrętów. Ponieważ komisje te określiły maksymalne tonaże okrętów wojennych, z tego powodu poszczególne admiralicje, dążąc do zwiększania swych jednostek bojowych bez zwiększania tonażu, zmuszone są do rewizji poglądów swych co do materjałów stosowanych do budowy okrętów. Konstruktorzy amerykańscy zwrócili też uwagę swoją na stopy glinu z małą domieszką miedzi, krzemu, żelaza i śladami cynku, magnezu i manganu. Stopy te w stanie termicznie ulepszonym i ochronione na wpływy korrozji wody morskiej, muszą być stosowane w zależności od warunków pracy danej części okrętu, do którego stopy dane zużytkować się zamierza, więcej lub mniej odporne na działanie wody morskiej, lub też odporniejsze, jak przy stosowaniu w części maszynowej, na wpływy kontaktu z oliwą i smarami.

Na specjalną przytem uwagę zasługuje elektryczne utlenianie glinu, anodowe, które wytwarza b. ściśle przylegającą i trwałą błonkę, chroniącą tlenku glinowego, przez co stop jest odporny na wpływy ujemne wody morskiej. Najlepiej uodparniać w ten sposób glin, potem stopy glinowo-krzemowe, a najtrudniej stopy, zawierające miedź.

W każdym wypadku, admiralicje morskie państw, biorących udział w ostatniej Konferencji ograniczenia zbrojeń morskich w Genewie, znajdą w stopach glinowych materjał podatny do zwiększania swych jednostek bojowych bez zwiększania ich tonażu. W ten sposób udoskonalenia i postępy wiedzy technicznej przyczynią się w pewnym stopniu do obejścia postanowień danej konferencji.

Inż. D. T.

Nowo odkryte złoża metali w Rosji.

Ekspedycja naukowa, pracująca w okręgu Nerczyńskim (Transbajkał) doniosła geologicznemu komitetowi w Moskwie o odkryciu bogatych złoży rudy cynowej, zawierającej 1,5 procent czystej cyny. Dotychczasowo eksploatowane rudy zawierały tylko 0,6 procent czystej cyny. Badania przeprowadzone w okręgu Turlap w środkowej Azji wykazały obecność 1 miljona ton rudy ołowianej.

W Łukojanowskim okręgu gubernji Niżno - Nowgorodzkiej odkryto na 15 miljardów pudów oszacowane złoża rudy żelaznej wysokoprocentowej (60 procent żelaza) podczas gdy najbogatsze dzisiaj wyzyskiwane rudy posiadały tylko 48 procent żelaza).

Doniesiono z Transbajkału o znalezieniu również bogatych złoży wolframu, szacowanych na 2500 do 3000 ton, posiadających wysokie znaczenie dla fabrykacji stali wolframowych. Złoża te mają 8 km. rozciągłości, przy 150 m. szerokości.

Z praktyki dla praktyki

Pokrywanie miedzią lanego żelaza.

Przedmiot z lanego żelaza, który ma być pokryty miedzią bejcuje się w kąpieli z 50 części HCl (kwasu solnego) o 15⁰ Bé i 1 części zakwaszonego kwasem azotowym tlenku miedzi. Następnie wciera się za pomocą wełnianego płatka lub miękkiej szczotki rozczyn sporządzony z 10 cz. tlenku miedzi zakw. kwasem azotowym i 10 cz. tlenku miedzi zakw. kwasem solnym — rozpuszczonych w 80 cz. kwasu solnego o 15⁰ Bé. — poczem zmywa się wodą i czystym wełnianym płatkiem oczyszcza. Czynność tę powtarza się aż do uzyskania życzonej grubości warstewki miedzi. Polerowane i niepolerowane przedmioty mogą być w ten sposób tanio i trwałe pokryte miedzią. Ażeby przedmiotom w ten sposób pokrytym nadać wygląd antycznych bronzów, zwilża się je rozczynem z 4 cz. salmiaku, 1 cz. kwasu szczawiowego i 1 cz. kw. octowego w 50 cz. wody, tak długo, aż przedmioty dane nie przybiorą życzonej barwy antycznego bronzu.

HFN.

Umacnianie żelaza na drzewie bez użycia gwoździ.

Stronę metalu, która ma być złączona z drzewem oczyszcza się rozcieńczonym kwasem siarkowym. Po doskonałem osuszeniu łączy się metal z drzewem za pomocą dobrego kleju stolarskiego ,do którego dodaje się małą ilość gliceryny. Sposób ten nadaje się do łączenia tak mniejszych jak i większych przedmiotów, tylko podstawy drewniane muszą szczelnie do żelaza przylegać.

HFN.

Ze Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych
na Województwa Poznańskie i Pomorskie

OKÓLNIK nr. 17.

Zebranie Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych odbędzie się w poniedziałek, dnia 22 sierpnia rb. o godz. 20-ej na sali posiedzeń „Piwnicy Ratuszowej“, Poznań, Stary Rynek 1. z następującym porządkiem obrad:

a) Sprawozdanie Zarządu,

b) Przyjęcie nowych członków,

c) Zajęcie stanowiska odnośnie nowej Ustawy Przemysłowej,

d) Wolne głosy.

Ze względu na bardzo ważne i ogół obchodzące sprawy obecność każdego Członka jest bezwzględnie konieczna.

Zarząd.

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Normalizacja w przemyśle maszyn rolniczych.

„Fakt, że normalizacja jest zasadniczym wymogiem w dążeniu do potanienia i udoskonalenia dóbr użytkowych, nie może być kwestjonowany. Dlatego nakazem chwili obecnej jest: skierować wysiłki na przeprowadzenie praktycznej normalizacji“.

Słowa te, wypowiedziane przez przewodniczącego wydziału normalizacji przemysłu niemieckiego, spotkały się w Niemczech ogólnie z wielkiem zainteresowaniem i przychylnością. Istniejący tamże od szeregu lat wydział normalizacji wykazuje w ostatnim czasie silny rozwój co do zakresu przeprowadzanych prac, a ostatnio powołany do życia wydział normalizacji dla przemysłu maszyn rolniczych świadczy obok wysokiej aktualności zjawiska także o tem, że Niemcy zrozumiały doniosłość zadania i z właściwą sobie inicjatywą zabrali się do pracy nad uzdrowieniem odnośnej gałęzi przemysłu, dla której kwestję bytu stanowią w wybitnej mierze możliwości eksportowe.

Również współudział państwa w formie wydatnego poparcia finansowego jest godnym naśladowania dowodem dbałości o rozwój i najżywotniejsze interesy przemysłu rodzimego. Okoliczności te skłaniają do bliższego rozpatrzenia zagadnienia, któremu przypisuje się tak daleko sięgające wpływy na potanienie i udoskonalenie wyrobów przemysłowych.

Stroną najbardziej zainteresowaną w podjęciu i przeprowadzeniu normalizacji jest w pierwszym rzędzie sam przedsiębiorca przemysłowy, bowiem zagadnienie to wiąże się bezpośrednio z rentownością jego przedsiębiorstwa. Celem każdego przemysłu jest zysk, a jedną z dróg, prowadzących do jego powiększenia, jest obniżenie kosztów produkcji. Daje się ono uskutecznić w każdym wypadku przez powiększenie produkcji zapomocą zastosowania środków specjalnych, których istnieje cały szereg. Jednym z tych właśnie jest normalizacja. Treścią [illegible] jest sprowadzenie działalności do wytwarzania pewnej [illegible]nacznej liczby typów wytworu końcowego, co stanowi [illegible]teczny cel zamierzenia. Staje się czynnikiem ułatwiającym wielce sam proces fabrykacji, gdyż pozwala na wprowadzenie działania bardziej jednostajnego, co w dalszych skutkach objawia się w postaci produkcji doskonalszej pod względem bezbłędnego i regularnego wykończenia. Wyrazem normalizacji jest zatem zmniejszenie dotychczasowego nakładu energji i czasu i równa się zaoszczędzeniu tych wydatków, które przez tę nadwyżkę nakładów przypadały na rzecz kapitału obrotowego i stałego.

Bezpośrednim wynikiem normalizacji jest potanienie produktu przy zachowaniu jego wysokiej jakości, czego najdobitniejszym dowodem są świetne rezultaty osiągnięte na tem polu przez przemysł amerykański. Swemi wpływami sięga normalizacja poza koła właściwych wytwórców, do tych grup, które stanowią zamknięcie procesu produkcyjnego.

Przemysł przetwórczy pozostaje nasamprzód w ścisłej łączności z dostawą surowców, których odpowiednia jakość i dobór stanowi pierwszy etap produkcji. Łączność ta niezawsze pozostaje w tym stosunku harmonji, jaki nakazuje ciągłość procesu wytwarzania. Natomiast jeżeli właściwy przetwórca zgóry ustali normę zapotrzebowanej naprzykład stali, to huta stalowa w równym stopniu korzysta z tych dobrodziejstw, jakie przynosi wszelka praca programowa. Stosunek między temi grupami ukształtuje się pod znakiem większej równowagi, zapewniającej pracę spokojną i bez obawy powikłań. Niemniej zyskiwać będzie jakość surowca przez możność systematycznego podnoszenia doskonałości, na jakie dozwalają uregulowane stosunki. Normalizacja sprowadza współdziałanie między poszczególnemi grupami gospodarczemi do naczelnej zasady największego zysku przy najmniejszym nakładzie sił i czasu.

Korzysta z tego nowego układu stosunków również sprzedawca tak w odniesieniu do swego dostawcy przez zbyteczność każdorazowego precyzowania wymogów co do dostarczanego wytworu, jak również w odniesieniu do swego odbiorcy, który wobec istnienia ograniczonej ilości typów w ich zdatności zorjentuje się w krótkim czasie sam bez potrzeby kosztownego zachodu. Teren pracy staje się dla sprzedawcy łatwiejszy, obszerniejszy i bardziej oszczędny. Konsumentowi zaś przypadają w udziale wszelkie te dobrodziejstwa, jakie daje pewność otrzymania towaru dobrego i taniego. Ten idealny cel rozumnie pojętej wytwórczości przemysłowej prowadzi na drodze udoskonalonej organizacji przez normalizację, która w swych korzyściach dotyka wszystkich uczestników działalności gospodarczej, począwszy od dostawcy surowców a kończąc na konsumencie.

W odniesieniu do maszyn rolniczych normalizacja posiada niezwykle obszerne pole zastosowania, pozostające w związku z wielką różnorodnością tego właśnie działu przemysłu. Ujednostajnienie zbyt rozbudowanej produkcji maszyn pod względem ilości typów, przekraczającej nieraz istotne wymogi z punktu widzenia wartości użytkowej, połączone jest z ogólnym pożytkiem, przynosząc z sobą sumę wspomnianych korzyści. Często spotkać się można z rodzajami maszyn względnie odmianami konstrukcyjnemi, które ani w założeniu ani w wykonaniu nie odpowiadają właściwym potrzebom. Tutaj otwiera się pole do przeprowadzenia normalizacji, której najdoskonalszym wyrazem jest sprowadzenie do jednego typu,

H. CEGIELSKI Tow. Akc.

Poznań, Górna Wilda 142/180

TELEFON 42-76 Adres telegr.: „HACEGIELSKI

Firma założona w 1846 roku.

Wyrabia w zakładach swoich:

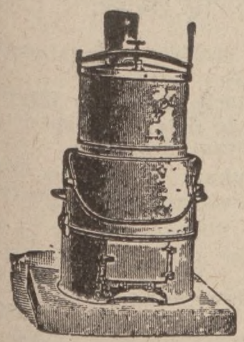
PAROWOZY I WAGONY KOLEJOWE,
KOTŁY PAROWE, najnowszych systemów do największych rozmiarów i wysokiego ciśnienia pary, ekonomizery systemu Stierle i paleniska z rusztami mechanicznemi, przystosowanemi do palenia miałem węglowym.
KOMPLETNE INSTALACJE, dla cukrowni, rafinerji cukru, gorzelni, rektyfikacji, krochmalni i syropiarni.
ODLEWY ŻELAZNE I STALOWE, dla wszystkich celów przemysłowych.
PAROWE WALCE SZOSOWE.

oraz

w Dziale Maszyn Rolniczych:

LOKOMOBILE PAROWE, przewoźne i stacyjne do celów rolniczych i przemysłowych.
MŁOCARNIE PAROWE, Elewatory (stertniki) do słomy, siewniki rzędowe „Polonja", grabie konne, kopaczki do kartofli, dłutowe spulchniacze, podglebia (głębosze), oraz typu włościańskiego, młocarnie szerokomłotne, sztyftowe i cepowe wraz z odpowiedniemi manežami o gwarantowanej sile i wytrzymałości.

3975 Prospekty i kosztorysy bezpłatnie na żądanie.

Wyrabiam masowo!

PARNIKI

do kartofli oryginalne „AGRA"
Taczki całożelazne
Aparaty do rznięcia słomy
Śrutowniki do śrutowania zboża na kamieniach

Ryszard Liska

4425 **WĄGRÓWIEC**

FABRYKA MASZYN i KOTLARNIA

INOWROCŁAWSKA

Fabryka Maszyn Rolniczych T. A.

Inowrocław, Św. Ducha 27-29

Telefony: 111, 114. Telegramy: „Inofama".

Konta czekowe: Bank Ludowy. Powiatowa Kasa Oszczędności. Bank Polski. P. K. O. nr. 205.750.

Hurtownia maszyn rolniczych i części zapasowych - Masowa wytwórnia **noży do opełaczy** wszelkich systemów - Składnica części zapasowych.

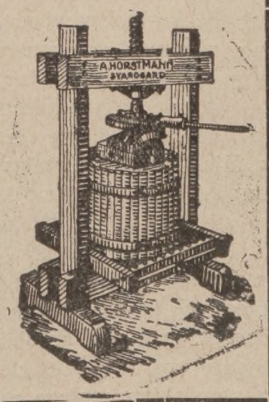
Generalna Reprezentacja firmy H. Cegielski T. A.

Specjalne urządzenia na remont wielkich objektów rolniczych. 3612

Inowrocławska Fabryka Maszyn Rolniczych T. A.

Prosimy powoływać się zawsze na

„Rynek Metalowy i Maszynowy"

TŁOCZNIE

(prasy)

do owoców i jagód

od 10 litr. pojem. do największych rozmiarów

ręczne i hydrauliczne

poleca

FABRYKA MASZYN A. HORSTMANN

S. z o. p. 4192

STAROGARD (POMORZE)

względnie ograniczonej ich ilości wytworu końcowego. Inicjatywa w tym kierunku wychodzi zazwyczaj z kół fabrykantów lub wytwórców. O ile się okaże, że objekt nadaje się do znormalizowania, zostaje powołany do życia specjalny komitet, w którym winni być reprezentowani fabrykanci, pośrednicy i konsumenci, poczem następuje wypracowanie odnośnego projektu i teraz dopiero rozpoczyna się właściwa praca w formie publikacyj, zapraszania do dyskusji, rozpatrywania sprzeciwów i t. p. Droga, prowadząca do ostatecznego zrealizowania projektu, jest zatem barzo uciążliwa i niejednokrotnie okazuje się w toku tych prac, że jego przeprowadzenie nie daje się poprostu uskutecznić w pierwotnych zamierzeniach. Dlatego też Niemcy, którzy doniosłe znaczenie normalizacji w chwili obecnej zrozumieli w wyższym może stopniu, postanowili pracę zapoczątkować od części składowych i stopniowo rozciągnąć ją na wytwór końcowy. Zgóry wybierają takie części, których rozwój osiągnął pewien właściwy stopień doskonałości, przezornie usuwając obawę krępowania wolności konstruktorskiej. Dochodzą do tego celu również inną drogą, mianowicie poddają znormalizowaniu części, dopuszczające wymianę, a zachowują dla właściwej części dowolność wykonania. Obok tego zwraca się szczególną uwagę na znormalizowanie materjału, z którego produkt zostaje wytwarzany. Stanowi ono niejako osobny dział zagadnienia i wychodzi w swych skutkach na korzyść właściwego fabrykanta, który ma obecnie zagwarantowaną jakość materjału, jak również konsumenta, któremu przynosi zwiększoną możność kontroli nad zdatnością nabytej maszyny. Pierwszorzędne znaczenie podobnej regulacji przejawia się przedewszystkiem w odniesieniu do stopnia zużycia się materjału, które przez właściwe przeprowadzenie normalizacji daje się zredukować do minimum.

O ile chodzi o faktycznie osiągnięte wyniki normalizacji, stwierdzić można poważny dorobek. Stosunkowo najdalej posunięta jest w dziedzinie części składowych, jako z natury łatwiejszej do zastosowania. Za dobitny przykład służyć może popularna maszyna jaką jest żniwiarka, przy której takie części jak palce, noże i t. p. a więc produkowane masowo, ujęte są w powszechnie przyjęte normy, przyczem znormalizowaniu poddano również jakość materjału, z którego części są wyrabiane. Wdzięczne pole zastosowania narzuca także masowy produkt, jakim jest lemiesz płużny, którego znormalizowanie będzie dalszym dorobkiem planowej produkcji. Nieliczne są jeszcze wypadki, w którychby stwierdzić można całkowite ukończenie pracy normalizacyjnej, natomiast wysuwanie coraz to nowych projektów, dopraszających się wprost tego uregulowania, jeszcze raz stwierdza, że normalizacja w przemyśle maszyn rolniczych posiada olbrzymie możności rozwojowe.

W Polsce zorganizowana działalność normalizacyjna weszła na właściwe tory po uzyskaniu niezawisłości państwowej i znajduje się z natury rzeczy dopiero w zaczątkach. Na podkreślenie zasługuje szczegół, że inicjatywę w tym kierunku podjęły czynniki rządowe, powołując do życia drogą rozporządzenia z 2. 8. 1923 roku przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu osobny Polski Komitet Normalizacyjny, w skład którego wchodzą przedstawiciele rządu, przemysłu, nauki i techniki, opierając pracę na komisjach, tworzonych ad hoc dla każdego poszczególnego działu. Strona finansowa opiera się z jednej strony na środkach, dostarczanych przez sfery przemysłowe oraz na subsydjach rządowych, lecz oba źródła są niewystarczające. W tych warunkach praca Komitetu napotyka na trudności a powiększa je smutny objaw małego zainteresowania ze strony przemysłu. Pomóc tutaj może dużo odpowiednia propaganda, któraby wskazywała na wielkie korzyści, jakie przynosi z sobą normalizacja.

Zagadnienie to jest na czasie. Niedorozwój naszego przemysłu krajowego z całym naciskiem domaga się stosowania tego środka jak wogóle wszystkich tych, których treścią jest osiągnięcie najwyższych wyników możliwie najmniejszym nakładem energji i czasu.

W. Laube.

? SKRZYNKA ZAPYTAŃ ?
z dziedziny porad fachowych i źródeł zakupów

Uprasza się o podanie źródła zakupu:

Nr. 3017. drucianych stojaków do lamp elektrycznych.

Nr. 3020. form na guziki i gwoździe tapicerskie (Nagel-Knopfformen).

Nr. 3024. lichtarzyków choinkowych, świeczek iskrowych, lamety, girland i t. p.

Nr. 3022. drutów na materace.

Nr. 3027. szpilek bezpiecznych t. zw. (Sicherheitsnadeln).

Nr. 3030. lasek i kijów.

Nr. 3040. maszynek do wyrabiania ciast (mas) o silnych kwasach lub alkaljach dla laboratorjum możliwie o walcach porcelanowych.

Uprasza się o podanie adresu:

Nr. 2985. firm, które oddałyby w komisową sprzedaż następujące artykuły: łapki na myszy, noże do siekarek, pogrzebacze kuchenne, siekiery, druty mosiężne i stalowe, okucia meblowe, artykuły mosiężne, bronzowane, antaby, fasaki, oraz wszelkie części do maszynek t. zw. „Prymusów".

Nr. 3019. firm wykonujących nowego systemu maszynki do zamrażania płynów w 5-ciu minutach.

Nr. 3023. fabryk w Czechosłowacji wyrabiających maszynki do mięsa oraz młynki do kawy.

Nr. 3041. wytwórni surowych części do łożysk kulkowych dla młocarń.

Nr. 3043. fabryki koszyczków oraz innych wyrobów z rafji.

Nr. 3045. firmy, któraby mogła dostarczyć szyny i rolki do drzwi (Schisbefüren).

Nr. 3047. firmy, mogącej dostarczyć kółka do kluczy z haczykiem i bez haczyka oraz zabezpieczniki do zamków pokojowych do wsadzenia.

Nr. 3048. firmy, wykonującej koperty z czarnej blachy 2 mm do zegarów elekt. dworcowych reklamowych.

Nr. 3049. firmy, dostarczającej godła emaljowane.

Nr. 3051. firmy, która wyrabia ewtl. dostarcza sznurek konopny przeplatany drutem do 2½ mm gruby w większych ilościach do plombowania snopków blachy.

Nr. 3021. poważnej firmy, która zakupi większą ilość: surowej terpentyny piecowej, smoły drzewnej i octu drzewnego?

*

Nr. 3050. Zapytują o tokarki precyzyjne długości 50 cm.

Nr. 3052. Jaki jest adres fabryki maszyn do obróbki metali wybijającej na swych tokarniach znak „Aster".

Nr. 3029. Uprasza się o podanie sposobu napełniania zużytych bateryj do lampek kieszonkowych.

Przetargi — Submisje — Licytacje

PRZETARG

na sprzedaż 1.420 m^3 drewna użytkowego różnych gatunków (dąb, buk, jodła, brzoza, osika i olsza) z Nadleśnictwa Suchedniów, odbędzie się dnia 22 sierpnia 1927 r. o godz. 12 w lokalu Nadleśnictwa Suchedniów.

Informacyj udziela Dyrekcja L. P. w Radomiu oraz Nadleśnictwo Suchedniów.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Radomiu.

PRZETARG PUBLICZNY

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach ogłosiła w „Monitorze Polskim“ Nr. 182 z dnia 11 sierpnia 1927 r. i w „Epoce“ Nr. 218 z dnia 10 sierpnia 1927 r. przetarg publiczny na **dostawę tłucznia, żwiru rzecznego i wysiewek porfirowych.** Termin do wnoszenia ofert upływa z dniem 7. 9. 1927 r.

Bliższych informacyj udziela Wydział Zasobów Dyrekcji Katowickiej, pokój 311, gdzie również zainteresowane firmy mogą otrzymać formularze ofertowe bezpośrednio lub pocztą za złożeniem 1 zł w gotówce za druki oraz za nadesłaniem należytości na opłatę pocztową.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach.

L. KR. I — 28/128.

Śląski Urząd Wojewódzki rozpisuje ofertowy pisemny

PRZETARG PUBLICZNY

na roboty stolarskie, ślusarskie, kamieniarskie i wyprawy fasad w sztucznym kamieniu przy budowie gmachu Województwa i Sejmu Śląskiego w Katowicach z terminem składania ofert do dnia 18 sierpnia 1927 r. godz. 10-ta przedpołudniem.

Bliższe szczegóły przetargu podane są w „Gazecie Urzędowej“ Nr. 23.

Za Wojewodę: **Inż. Zawadowski m. p.**
w z. Naczelnika Wydziału KR.

Nr. 20790 ex 1927..

OGŁOSZENIE LICYTACJI.

W Dyrekcji Lasów Państwowych we Lwowie przy ul. Chorążczyzna Nr. 17 odbędzie się w dniu 3-go września 1927 o godz. 11 przedpołudniem publiczna licytacja zapomocą ofert pisemnych w celu **sprzedaży na pniu drzewa przeznaczonego do wyrębu na rzecz** Skarbu Państwa w rewirach: Rozwadów, Rzeczyca i Jastkowice (dobra Jerzego i Felicji Lubomirskich w Rozwadowie) tudzież tartaków, kolejki leśnej i budynków administracyjnych.

Oferty należy wnosić najpóźniej do godz. 15-ej dnia 2-go września 1927 w Dyrekcji Lasów Państwowych we Lwowie.

Bliższe warunki są do przejrzenia w Dyrekcji Lasów Państwowych we Lwowie lub w Państw. Zakładach Drzewnych w Kępie koło Rozwadowa, gdzie przedmiot sprzedaży może również być obejrzany.

Lwów, dnia 26 lipca 1927 r.

Dyrektor Lasów Państwowych
Kączkowski.

PRZETARG.

Centralne Zakłady Wojsk Łączności w Warszawie, ul. Ciepła nr. 22-24 ogłaszają przetarg nieograniczony na dostawę:

5 000 krążków taśmy telegraficznej papierowej,
108 sztuk kluczy Morse‘a,
268 sztuk słuchawek radjofonicznych,
1 500 sztuk ogniw galwanicznych i batervj anodowych.
Różnych części do aparatów telefonicznych i łącznic oraz do konserwacji sieci.

Otwarcie ofert nastąpi dnia 30 sierpnia b. r. o godz. 10-tej do którego to terminu należy składać oferty w zalakowanych kopertach.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach rozpisuje przetarg publiczny

na budowę betonowego podjazdu

6.00 m. św. w Km. II. 2/3 kolei Warszowice-Chybie.

Oferty należy złożyć do dnia 25 sierpnia 1927 r. godzina 10-ta rano do skrzynki ofertowej w Dyrekcji, gdzie tego samego dnia o godz. 12 odbędzie się otwarcie ofert. Wadjum żądane jest w wysokości 3 proc. wartości ofertowanej roboty.

Bliższe szczegóły, warunki techniczne i formularze ofertowe można otrzymać w pokoju Nr. 204 codziennie w godz. od 11—12 za zwrotem kosztów.

Dyrekcja Kolei Państwowych w Katowicach.

OGŁOSZENIE URZĘDU CELNEGO w Krakowie.

Dnia 29 sierpnia 1927 r. o godzinie 10-tej rano odbędzie się w magazynach kolejowo-celnych na dworcu towarowym, ulica Kamienna 36, **licytacja na wyroby z żelaza, z metalu, z gumy, z papieru, z drzewa, ze szkał, na tkaniny, obrabiarki** do żelaza, galanterję i t. p.

Towary nie sprzedane w dniu 29 sierpnia br. będą po raz drugi wystawione na przetarg publiczny w dniu 15-go września 1927 r. o godz. 10-tej rano.

Bliższych szczegółów można zasięgnąć od dnia 14-go sierpnia br. w Urzędzie celnym.

SUBMISJA.

Odbudowę przepustu z rur betonowych w oddziale 91 d. Nadleśnictwa Czersk zamierza się zlecić przedsiębiorcy. Zarys kosztorysu otrzymać można za opłatą zł. 3,—. Oferty zamknięte pieczęcią lakową z napisem „Oferta drogowa Czersk“ przesłać względnie przedłożyć najpóźniej w poniedziałek 22 bm. Dyrekcji Lasów Państwowych w Bydgoszczy o godzinie 10.

Do oferty należy dołączyć kwit najdogodniej położonej Kasy Leśnej na złożone wadjum w wysokości złotych 200,—.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Bydgoszczy.

Młody dzielny handlowiec

(żelaźniak) obeznany dokładnie z wszelką ekspedycją kolejową oraz celną **poszukuje zaraz posady.** Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 4597

Dla eksploatacji 4585

generalnego zastępstwa motorów spalinowych najnowszego typu

znanej firmy zagranicznej **na Rzeczpospolitą** i na kraje wschodnie, poszukują fachowcy wspólnika z większym kapitałem, o ile możności z odpowiedniemi ubikacjami na skład i biura w stolicy lub dużem mieście Oferty do: **Minkusiewicz, Toruń, ul. Prosta 2 II p.**

Mistrz mechanik

samochodowy, z pierwszorzędnemi referencjami poszukuje stałej posady do większego przedsiębiorstwa lub stanowiska kierowniczego od 15 IX, wzgl. 1 X. rb. Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod „Mistrz mechanik" nr. 4588.

Stary dobrze zaprowadzony skład maszyn przyjmie

Zastępstwo maszyn rolniczych

w komis lub na **własny rachunek.** Własna posiadłość i składnica na miejscu. Oferty wraz z cennikami do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod 4534.

GNIOTOWNIK

do mielenia i śrutowania makuchów itp. sprzedamy korzystnie. Oferty do administracji „Rynku Metal. i Masz." pod nr. 4565

Patent Nr. 323

własność firmy BÜTTNER WERKE AKTIENGESELLSCHAFT, Uerdingen n/R, (Niemcy) dotyczący:

„Suszarki bębnowej z wkładk. lub blachami podnośnemi"

do sprzedania lub licencja do ustąpienia. Bliższych wiadomości udziela **Inż. HERMAN SOKAL,** rzecznik patentowy, **Warszawa, Chmielna 27.** 4570

Samochód „LANCIA"

używany zaraz tanio do sprzedania. Zgłoszenia do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 4590

Pożarnicze pompy parowe

(używane) na kołach do zaprzęgu bardzo tanio do sprzedania. Nadają się także do przepompowywania wody dla cegielń itp. Łask. oferty do „Rynku Metal. i Masz". pod nr 4586

Gwoździe do szyn

fabrykat prasowany I-a, dostarcza korzystnie ze składu:

J. B. Grundman, Będzin, skrz. poczt. 3.

4583

Mamy na sprzedaż

1 maszynę leżącą

szybrową o 8 K. M., do tego stosowny stojący kocioł fabrykatu Schauer Gross Nürnberg 6 atm. ciśnienia roboczego

1 maszynę leżącą

szybrową 16 K. M. do tego stosowny kocioł rurkowy do wciągania fabrykatu Wolf Magdeburg 7 atm. ciśnienia roboczego. Maszyny i kotły są w dobrym stanie i mogą być oddzielnie sprzedane. Zgłoszenia pod nr. B. G. 1412 do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego". 4562

2 wiertarki

mało używane i nowe czarne

PIANINO

tanio do sprzedania 4587

Biuro Techniczne, Katowice, Rynek 8

Duży piec żelazny

ozdobny, jak nowy, odpowiedni na wielką salę, wartości 1.500 zł. **do sprzedania** za 500 zł. Zgłoszenia do administracji „Rynku Met. i Masz" pod nr. 150.

2 kotły

każdy pojemności 1000 litrów, otwarte, do ogrzewania parą sprzedamy korzystnie. Of. do adm. „Rynku Metal. i Masz." pod nr. 4564.

Maszyna parowa

z kotłem stojącym 8 KM. na 7 atm., z dobremi papierami, nadająca się do drobniejszego przemysłu i mleczarni, będąca w ruchu, do sprzedania. Oferty proszę skierować do

J. Fojut, Więcbork (Pomorze) 4569

Do nabycia:

Maszyna parowa

bliźniacza firmy Topham, Wiedeń, ze stawidłem Meyera o sile 250 KM, ilość obrotów 76 na minutę, średnica cylindra 550 mm, skok 1000 mm, średnica koła linowego 4000 mm, 12 żłobków na obwodzie, lina konopna 12" ang., ciśnienie wlotowe pary 6 atm.

Piła tarczowa dla budulca do obrzynania okrąglaków do 35 cm. średnicy i 8 m długości, średnica tarczy 800 mm, grubości 5 mm, 1500 obrotów na minutę, posuw łańcuchowy, automatyczny 9 m|min. z dwoma stołami 8 i 6 m długości z przystawką.

Zapytania pod adresem 4594

BRACIA GROEDEL, Skole

BEDNARKI

do opakowania skrzyń i beli, w specjalnym gatunku zimnowalcowanym, dostarcza zawsze bezwłocznie ze składu we wszelkich dymensjach i ilościach: 4582

J. B. Grundman, Będzin, Skrz. poczt. 3.

Tanio do sprzedania:

samochód osobowy „Benz"

8/20 PS., czterosiedzeniowy i 2 dodatkowe, z dobremi oponami, dobry do użytku. 4595

Hugo Chodan, dawn. Paul Seler, Poznań, ul. Przemysłowa 23.

Do sprzedania:

1 narzędzie wiertnicze,
ręczne, kompl., z pompą i rurami, dla do 50 m głębokich wierceń.

1 auto ciężarowe
3 tonowe, marki „Adler".

1 lokomobila jezdna,
28 KM., fabrykat „Wolff".

1 lokomobila jezdna,
8 KM., fabrykat Sons & Cie.,

2 motory elekr., stałego prądu,
110 woltów, 12 i 4 KM.

1 betoniarka 500 ltr.

Górnośląskie Towarzystwo odkrywkowe
Sp. z o. odp. w likw. 4593

Katowice G. Śl.

KUPNA

Elektromotor 4589

150—600 HP, cztero- lub sześciobiegunowy, 3000 i 380 Volt napięcia, 50 okresów dla prądu trzyfazowego z normalną armaturą poszukiwany do natychmiastowego kupna. Oferty skierować należy pod adresem:

BRACIA GROEDEL, SKOLE

Bukownik

„Victor" używany lecz użyteczny, kupimy 4576

Centrala Pługów Parowych Tow. z o. p
Poznań, ul. Piotra Wawrzyniaka 28-30

Kupuję używane oraz przepalane **motory elektryczne** prądu stałego i zmiennego,

Inż. W. Sikora, Mysłowice G|Śl.
Plac Wolności nr. 6.

4557

Poszukuje się celem kupna:

gorzelniany aparat - Henzego

pojemności 4500 — 5000 litrów, 4 atmosfery

Hugo Chodan — dawniej Paul Seler
4596 **Poznań, ul. Przemysłowa 23.**

Szukamy kupna dobrze utrzymanej

dynamo-maszyny

220 volt 13 kwg, obrotów do 1500.

Zgłoszenia pod nr. B. G. 1412 do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego."

4563

MOTOR

elektryczny prądu stałego 220 wolt. 85—90 km. około 1000 obrotów z rozrusznikiem. Kupi 4523

inż. Józef Binder - Kraków - Gertrudy 23.

PRZY WSZELKICH KORESPONDENCJACH PROSIMY POWOŁYWAĆ SIĘ NA „RYNEK METALOWY I MASZYNOWY"